

№ 39 (196) 25 верасьня 2000 г.

наша НІВА

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у панядзелкі

ПЕРШАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

Нацыя паляўнічых

Сярод герояў Алімпіады, на якой беларусы выйгравалі ўжо 10 мэдалёў (залаты, срэбны і 8 бронзавых), — беларуская зборная па кулявой стральбе.

Перад стартам у Сынені кірауніцтва каманды заплянавала на долю стралкоў два мэдалі. Тоё, што прадэманстраваў беларускі звяз (12 чалавек) на чале з падпалкоўнікам Ігарам Басінскім, удвая перасягнула спадзвяньні: 1 срэбны бы з бронзавымі кругляшы "выбілі" Сяргей Мартынаў, Лаліта Яўглеўская бы сама Ігар. Часам беларускім егерам не ставала да п'едэсталу зусім крыху (4-е месца Анатоля Кліменкі і Юлі Сіняк). Усяго наши снайперы "адстэрлі" з бюджету краіны каля 100 тысячай доляраў прэміальных. Някісл! Зрэшты, яшчэ на ўсе вышыні ўзятыя. Алімпійскае золата сучайчыннікам жонкі Лі Гарві Освальда ўзяць гэтым разам так і не ўдалося. Хоць душа знакамітага снайпера так хварела за нашых...

Богусь Біятлянёнак

Зыміцер Бартосік

Беларусь — краіна некранутая і цнатаўлівая. Варта ад'ехаць ад сталіцы па цэнтральнай аўтамагістралі кілямэтраў дваццаць, каб пераканацца, што вялізная жывёліна, якая перарабітае перад табою палатно, гэта — лось. І ўсе наступныя 200 км то лісы, то зайцы будуць нагадваць пра тое, што ты едзеш у спракаветны край, туды, дзе ў 1514-м адбылася адна з самых страшных бітваў на кантыненце. Вароже войска страціла тут сорак тысяч забітымі. Нават па мерках ХХ ст. лічба неверагодная: 40 тысячай — на адным полі, пераважна халоднай збройой, і ў кожным выпадку — вочы ў вочы, твар у твар, меч у меч...

Згадваю 1992-гі. Я яшчэ толькі на

У нядзельку параненька

ведаю мовы, але ўжо пасльеў палубіць самы прыгожы съяз, пабачыў самы прыгожы ў съевеце горад — Вільню, а галоўнае — напісаў са слоўнікам дэльве песні па-беларуску. Зьбіваючыся ў забываючыя слоўы, прасплюваў свае песні перад публікай. Колькі тады было пад Воршай людзей! Памятаю, купіў значок з выяву зоркі беларускай бардаўскай песні Андрэя Мельнікава і пазнаёміўся з жывым Віктарам Шалкевичам, які ў гарнітуры пры гальштуку на дзікім полі глядзеўся зусім непрыступна.

З гэтага экспкурсу ў мінулае мяне вярнула Ворша. Машына ўехала ў

горад. Нават яркі сонечны дзень не дадае аршанскаму сылкікатна-іржавому краявіду радасці. Але ні ў якім іншым горадзе руіны быльых кляштараў і касцёлаў не выглядаюць такім вечнымі і велічымі. Нібы нязводныя доказы мінулай і будучай славы: «З машины выходзіць страшна, а людзі тут жывуць», — філізофстваваў мой сябра. «Тут жыў і пісаў Караткевіч, — засята заўважыў я, — і ягоныя намаганні не прайшли дарэмна». Акурат на съязненне шэрлага дому красаваўся надпіс: «Забі ў сабе халуя».

Што кінулася ў вочы на Крапівенскім полі сёлета — гэта коль-

касьць легкавікоў. За мінулыя гады дабрабыт беларускіх нацыяналістаў сапраўды падрос. Тады, у 92-м, пара чалавек на «Жыгулях» здавалася праста ўласбельнем эўрапейскага дастатку.

Карціна з пагорку ўражвала прыгажосцю съязгоў на зялёным тле легендарнага поля. Народ з навакольных вёсак і дачаў цікаўна назіраў за рыцарскім турнірам. Рыцары блісці пад крэпкі з публікі «Давай! Забі маскаля!» і «Беларусы, наперад!» Група міліцыянтаў съіпліла назірала з пагоркаў за бітвой на паляне. Я ластаў дыктафон і падышоў да капитана.

— Вы тут прысутнічаеце па доўгу службы?

— Да.

— Скажыце, а вось асабіста Вам прыемна, што людзі тут збираюцца, узгадваючы сваю гісторыю?

— Прыемна.

— А калі б Вашыя дзецы былі сярод гэтых рыцараў, як бы асабіста Ви да гэтага паставіліся?

— Атрыцацельна.

— Чаму?

— Па галаве сельна многа падучают. Мячамі. Цехнікі безапаснасці мала.

Ужо змяркалася, калі рыцары вярталіся з рысталішчай. Маўклівая грамада ў дасцехах, браздчычы кальчугамі і мячамі ў цэмы, нібы здані, прайшла паўз нашае аўто. На чале атраду ўшоў малады ксёндз.

Працяг на старонцы 11.

Князь зь Менску

Князь Ежы Гедройц нарадзіўся 27 ліпеня 1906 г. у Менску. Быў высокапастаўленым урадоўцам, добрым афіцэрам. У верасьні 1939 году здолеў дабрацца з гінучы II Рэчы Паспалітай да Румыніі, а потым на Блізкі Усход. Быў у 2-м Польскім Корпусе генэрала Ўладыслава Андэрса, ваяваў з гітлероўцамі ў Паўночнай Афрыцы і ў Італіі. Потым жыў у Рыме, а з 50-х гадоў і да самага канца жыцця ў Парыже, дакладней, пад Парыжам, у сваём улюбёным мястэчку Мэзон-Ляйт. Памёр 15 верасьня 2000 году. Пахаваны 21 верасьня ў Мэзон-Ляйт — згодна з сваім

запаветам, у якім, між іншым, запісаў, што забараняе каму-кольвек і калі-кольвек пераносіць свой прах у Польшчу.

Гедройц быў для польскай культуры XX ст. tym самым, чым Adam Miękiewicz у XIX ст. Надаў ёй сэнс і акрэсліў шлях. Заўважым адрозу, што шлях разьвіцца польскай культурой ў многім акрэслівае шляхі культуры ўсіх народаў колішніх Рэчы Паспалітай — летувісаў, беларусаў і ўкраінцаў. У XIX ст. рамантызм Miękiewicza рашучым чынам паўлываў на паўстаныне нацыянальна-вызвольных рухаў на нашым аштары. У XX ст. рэалізм Гедрой-

ца мае беспасярэднае дачыненіне да кшталтаваньня польскай і іншых інтэлектуальных элітаў, без паўстаньня іх цяжка было б уяўіць, упадак камуністычных рэжыміў у нашай частцы Эўропы.

На працягу дзесяцігоддзяў «Культура» была ня толькі найлепшым польскім выданьнем. Гэта быў найвялікшы маральны аўтарытэт для літаратараў, гісторыкаў, палітыкаў. Незалежна ад іхных поглядаў. Но Ежы Гедройц перадусім выкryваў не "ідэйныя памылкі", а невуцтва, лянату розуму, тупасць сэрца.

Працяг на старонцы 8.

Зь БЮДЖЭТУ СКРАЛІ 30 МЛРД.

мытныя пасты вярнуліся на мяжу з Расеяй, але хто верне скрадзенае?

МАРШ СВАБОДЫ 1 КАСТРЫЧНІКА

пачненца а 12-й ад Акадэміі Навук, заяўляючы арганізаторы

ПАЛЯКІ-КАЛГАСЬНІКІ

артыкул Анны Энгелькінг пра каталікоў Гарадзеншчыны, перакладзены з парыскай "Культуры"

СТУДЭНТЫ АДСТАЯЛІ МЕНСК

Назва "Менск" фактычна ўзаконеная — упершыню пасыя 1939 году, калі Саветы памянялі беларускую Констытуцыю

патам пра дакладнасць афармлення блянкаў, а дзеянасцю ЗБС па абароне правоў студэнтаў — у прыватнасці, па скасаванні прымусовага разъмеркавання. А ўжыванні клясычнага правапісу стала толькі нагодай для таго, каб "папярэдзіц" і "напалахці".

Прадстаўнік Міністэрства юстыцыі, відавочна, не чакаў такога вырашэння справы, тым больш, што Дзяржкамітэт па архівах і справаводстве перад паседжаннем, як выказаўся міністэрскі юрист, "дакладна зацвердзіў": "Гораду з назваю "Менск" у дадзены момант на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь не існуе". Тым ня менш, палічыла судзьдзя Петухова, якая два гады таму ў аналагічнай сітуацыі вынесла раешэнне на карысць беларускага клясычнага правапісу ў справе "Наша Ніва" супраць Дзяржкамітэту: ніводзін нарматыўны акт не забараняў змяненію слова "Менск".

Паводле сяброў ЗБС, гэткая ўвага да паштовага адресу аўбяднання з боку Міністру выкліканая кло-

ніна Штэніман

— Вы тут прысутнічаеце па доўгу службы?

— Да.

— Скажыце, а вось асабіста Вам прыемна, што людзі тут збираюцца, узгадваючы сваю гісторыю?

— Прыемна.

— А калі б Вашыя дзецы былі сярод гэтых рыцараў, як бы асабіста Ви да гэтага паставіліся?

— Атрыцацельна.

— Чаму?

— Па галаве сельна многа падучают. Мячамі. Цехнікі безапаснасці мала.

Ужо змяркалася, калі рыцары вярталіся з рысталішчай. Маўклівая грамада ў дасцехах, браздчычы кальчугамі і мячамі ў цэмы, нібы здані, прайшла паўз нашае аўто. На чале атраду ўшоў малады ксёндз.

Працяг на старонцы 11.

тыдзень нашага жыцця

Выбараў ня будзе

Хто хоча азнаёміца з дасягненнямі нашай систэмы сяродняй, сяроднай спэцыяльнаў і вышэйшай адукцыі, можа паглядаць выступленні кандыдатаў у дэпутаты на БТ.

Восенская выбары – сапраўдная эпэпельня прэзыдэнцікі наступнага году. Дык можна з вялікай долей упэўненасцю сказаць, што выбараў-2001 ня будзе. Выбаркам зарэгіструе толькі тых прэтэндэнтаў, якія ня будуць уяўляць разлічныя небыслекі для кандыдата №1 – Калякіна, Пазняка, мо Чыгіра і Фядуту з Абрамавай, але знайдзе парушэнны ў афармлены падпісных лістоў Гайдукевича, Домаша або Вячоркі – усіх, хто можа або выйграць, або прынамсі сур'ёзна падважыць ідэялістычны падмурок улады. Лукашэнка – ён нам не Мілошавіч, каб гуляць у гульні.

Пры адсутнасці выбараў краіну зъмяніноць культура, прэса і вуліца. Маршы Свабоды, чарговы з якіх адбудзеца 1 каstryчніка, атрымліваючы гістарычна больш значымі за цырк на БТ, і з кампанію байкоту, актыўісты якой на гэтым тыдні выйшлі на вуліцы ва ўсёй краіне. Маршы Свабоды – гэта на толькі гістарычна съведчанье народнае волі, ня толькі досьвед пратэсту і дзеяння, але і рэальная трэніроўка палітычнае тэктыкі, так бы мовіць, *sur le terrain*. Арганізатары Маршу мусіць на месцы, апаратуру, вырашаць, куды весьці народ, і вучыцца, як весьці народ. А народ бачыць, хто зь лідэраў чаго варты.

У Берасці памёр архіепіскап Берасцейскі і Кобрынскі Констанцын. Яму было 88 гадоў, і ён быў жывой традыцыйнай няскоранага саветчынай праваслаўя, беларускага па сваім духу, літоўскага па пахожданні і ўніяцкага па памяці. Ён выйшоў з палескай глушки, закончыў сэмінарью ў Вільні. Ад 1934 году съвятараваў у сябе на Піншчыне, з 1944 па 1945 год быў збіральнікам у Аўтры. Пасля таго як памерла ягоная жонка, пастрыгся ў манахі ў Жыровіцах. 10 гадоў таму ён, тады яліскап Пінскі, падаў прашэнне, каб «пайсыці на спачын», аднак сышнод царквы папрасіў яго працягваць службу. Ён кіраваў Берасцейскай япархіяй, не заглыбляючысѧ ў съвецкія і будзённыя справы. Памёр у рабочым кабінэце 19 верасьня, за два дні да Нараджэння Багародзі-

цы і съвята Менскага абраза Божай маці.

21 верасьня хрысьціяне адзначылі 500-годзідзе аб'яўлення абраза Божай Маці на водах Свіслачы. Згодна з паданьнем, абраз быў напісаны эвангелістам Лукою ў I ст. У 988 г. ён быў уручаны рускаму князю Уладзімеру. Абрэз захоўваўся ў Дзесяцінай царкве Кіева, перажыў пажары 1242 і 1482 г. і ў 1500 г. апнуўся ў Менску, падвярджаючы сваім зъяўленнем, што цэнтар «рускай царквы» перамясяціўся з Украінай ў сэрца Вялікага Княства. Летапісец съведчыць, што святы абраз «ци то па вадзе, ці то профі вады дзіўным чынам або анёламі перанесены да Менску, на рацэ Свіслачы пад замкам паўстаў». Знайшлі абраз быццам бы па свячоны, якое ішло ад яго, і перанеслі ў царкву Нараджэння Найсвяцейшай Багародзіцы ў Ніжнім замку. Пасля пажару ў царкве ў 1635 г. абраз апнуўся ў новай базыльянскай бажніцы, пабудаванай на месцы драўлянае праваслаўнай, асьвячанай у гонар Святога Духа. З канца XVIII ст. і да 1935 г. абраз знаходзіўся ў Петрапаўлаўскім саборы, пакуль камуністы не адправілі яго ў краязнаўчы музэй. Насцілы, прыйшоўшы, у 1941 годзе дазволілі адрестаўраваць абраз і перадаць яго назад у Жыўту царкву, а пасля яе закрыцця ў 1945 годзе ён вярнуўся ў Свята-Духаву катедру, дзе знаходзіцца дагэтуль.

Ля Менску, між Бараўлянамі і Раубічамі, утвораны новы заказнік. Тутака, на горах, растуць два дзясяткі расылінаў, унесеных у Чырвоную кнігу, і вядуцца зялёны дзяцел і шэры саракуш. Яшчэ адзін заказнік пад назваю Смычкі ствараецца цяпер у міжрэччы Бярэзіны і Дніпра. Эколагі праектуюць яшчэ дзясятак заказнікаў, сярод іх заказнікі Котра ў Шчучынскім і Клявіца ў Ашмянскім раёнах Гарадзенскай вобласці. Абвода яны прылягаюць да літоўскіх запаведнікаў.

Ночы робіцца ўсё халаднейшыя, часцей пад ранам брэзіцца на мароз. Звоячы гародніну з загонам, будзьце асьцярожнікі: гадзюкі і вужы шукаюць сабе циплінейшых і сушайшых скованак на зіму і часцей заўтваюць на гароды і падворкі.

Б.Т.

Мікола Статкевіч паказвае разьбітую тэхніку ў сядзібе Грамады

Яміна пад тваімі нагамі

У краіне існуе нейкая магутная сіла, якая стаіць па-над міліцыяй і законам

Алесь Кебік

21 верасьня ў 22.40 на менскую штаб-кватру Народнай Грамады быў зদзеіснены напад. Злачыны праніклі ў памяшканье эсдэка на праспэкце Скарны і, пагражая пісталетам, паклалі прысунутых на падлогу, абрэзлі тэлефонныя лініі, ускрылі сэйф і забралі партыйную касу, вынялі з кампютараў вінчэстэры, захапілі партыйную дакументацію, пасля чаго бес्�ಪрашкодна зьніклі з месца злачынства. Выкліканая міліцыя ўзбудзіла крыміналную справу.

Варта згадаць, што налёт на офіс Народнае Грамады – чарговы ў штрагу падобных злачынстваў за апошнія гады. Прыгдаем налёты на штаб-кватэры праваабарончага цэнтра «Вясна-96», Гельсынскага камітэту, на рэдакцыі незалежных газет. З уздзелам міліцыі, без уздзелу міліцыі, з частковым уздзелам міліцыі... Вінаватыя на знойдзеныя і не пакараны. Абсалютна гэта сама, як у выпадках са зынкненем няўгодных уладзе людзей. Ніводная з гэтых справаў не раскрыта, вінаватыя на выяўленыя.

На прэс-канферэнцыі пасля налёту на штаб эсдэкаў в.а. міністра ўнутраных справаў Удовікаў прывёў столькі вэрсіяў здарэння, што стала ясна – міліцыя пачуваеца

бездапаможнай, дакладней, наўмысна спаралізаванай у гэтым справе. Гэтаксама як при разгоне наядніяня пікету да гадавіны зынкнення Віктора Ганчара і Анатоля Красоўскага. Невядомыя ў цывільнym напалі на группу пікетоўцаў — апазыцыйных палітыкі і жанок зынкілых апазыцыянераў, усучаўся крык на ўсю вуліцу, Лябедзька вырываўся з рук гэтых самых «невядомых»... Тымчасам міліцыя спакойна назірала за ўсім гэтым беззаконнем.

Міліцыя назірае, міліцыя піша пратаколы, міліцыя на ўзвязваеца... У краіне існуе магутнейшая сіла, якая стаіць па-над міліцыяй і законам. Сукупнасць фактаў наводзіць на думку пра наявніцтва гэтых «невядомых» і ўсё гэты «невядомыя». Нехта цудоўна ведае, куды зынкнілі Захаранка, Ганчар, Красоўскі, Завадзкі. І гэтыя самы нехта цудоўна ведае, хто там разганаў той пікет памяці зынкілых. І гэтыя ж самы нехта выдатна ведае, хто і навошта рабіў налёты на офісы апазыцыйных партыяў. Гэта адзін нехта. У яго свой почырк, свой стыль. Хто ён? Магчыма, які-небудзь палкоўнік Заміталін — чалавек, які на раз дэмантраваў свае разыходжанні з прынцыпам чалавечнасці і сумленнія. А магчыма, якія мафіёзві, у чыло сферу ў Бела-

руси не дазволена зазіраць нікому, у тым ліку міліцыі. Можа гэта якія маскоўскія «дружкі» цяперашняга краініка Беларусі, якія «ведуць» яго па жыўці. Урэшце, гэта ная так істотна. Гэты нехта, безумоўна, Аляксандар Лукашэнка, які сканцэнтраваў у сваіх руках усю паўната ўлады, а значыць, і паўната адказнасці за ўсё тайнае і яўнае, што адбываецца ў Беларусі. Гэта Лукашэнка нават на тым выпадку, калі Лукашэнка пра гэта нічога ня ведае.

Што да паспалітага беларускага чалавека, дык яму застаецца зымірніча з думкай, што ў закрытым грамадзтве ён або нехта зъяўляецца. Гэта цудоўна ведае, куды зынкнілі Захаранка, Ганчар, Красоўскі, Завадзкі. І гэтыя самы нехта выдатна ведае, хто там разганаў той пікет памяці зынкілых. Пікет памяці зынкілых. І гэтыя ж самы нехта выдатна ведае, хто і навошта рабіў налёты на офісы апазыцыйных партыяў. Гэта адзін нехта. У яго свой почырк, свой стыль. Хто ён? Магчыма, які-небудзь палкоўнік Заміталін — чалавек, які на раз дэмантраваў свае разыходжанні з прынцыпам чалавечнасці і сумленнія. А магчыма, якія мафіёзві, у чыло сферу ў Бела-

руси наядніяня пікету да гадавіны зынкнення Віктора Ганчара і Анатоля Красоўскага. Ніводная з гэтых справаў не раскрыта, вінаватыя на выяўленыя.

На

штаб-кватэру Народнае Грамады

задзялілі

Вячаслау Ракіцкі: Сасноўскі застанецца ў гісторыі як Герастрат

20 верасня на прадстаўленне намеснікам міністра культуры сп.Рылаткам новага мастацкага кіраўніка тэатру "Вольная сцэна" Валер'я Анісенкі, прызначанага на пасаду замест звольненага заснавальніка тэатру Валер'я Мазынскага, трупа адказала абстракцыяй. Спачатку акторы пераконвалі сп.Анісенку адрачыся пасады і даць тэатру магчымасць самому выбраць сабе мастацкага кіраўніка. Калі Анісенка сказаў, што не адрачецца, акторы началі тупаць на гамі, пляскаць у далоні і скандаваць "Пакіньце наш тэатар!". Сп.Рылатка і Анісенка мусілі даць лататы. Падзея ня мае прэцэдэнтаў у гісторыі нашага тэатру. Ці здолеюць акторы дысыдэнты адстаяць сваю пазыцыю, ці трупа будзе гвалтоўна разагнаная культур-чыноўнікамі? Для "НН" ситуацыю камэнтует тэатральны крытык, радыёжурналіст і рэдактар часопіса "Спадчына" Вячаслау Ракіцкі.

— Я бачыў усе спектаклі Мазынскага, ад першага да апошніх, і лічую, што адбылося зараз на сцэне Мазынскага, абсалютна знакавай падзеяй. Я гэтаксама ўважліва сачыў за творчасцю сп.Анісенкі, а акторы, якія працуяць у гэтым тэатры, — мае быўны студэнты. Я вельмі добра ведаю людзей, якія разыграли гэту драму, у тым ліку і зь Міністэрства культуры, і таму магу пра кожнага з іх гаварыць.

— Якія былі сапраўдныя прычыны зваленіння В.Мазынскага з пасады мастацкага кіраўніка тэатру "Вольная сцэна"?

— Трупа тэатру на чале з самім Мазынскім усведамляла сябе як мастакоў нацыянальных, вольных людзей, адтуль і назоў "Вольная сцэна". Назоў прыбралі пару гадоў таму, але з яго ўсё толькі пачалося. Акрамя спектакляў у тэатры ладзіліся розныя імпрэзы — выставы, фэстывалі і г.д., якія выклікалі цікавасць у нацыянальна съядомай інтэлігенцыі. Тэатар становіўся адным з асяродкаў нацыянальнай эліты. Натуральная, за тэатрам сачылі, я гэта ведаю па сабе, бо была пэўная рэакцыя ў сувязі са мной, калі я там вёў канцэртную праграму фэстывалю "Нябачны мур" ці калі праводзіў прэсавую канфэрэнцыю пад час фэстывалю альтэрнатыўнага мастацтва "Менская вясна-2000". Гэта ўсё не магло ня выклікаць нэгатыўнай рэакцыі ў колах улады. Плюс да ўсяго, актору гэта гэта тэатру часта бачылі на акцыях пратэсту зь бел-чырвона-белымі сцягамі, яны на проста ішлі ў калёнах, а ўшчэцца ў дзэзвінчылі ў тэатралізацый акцыі. Натуральная, улады праства чакалі пэўнага моманту. З

гэта ўсё і пачалося, аднак па сутнасці прычына значна глыбейшая.

Беларусь — практична адзіная краіна, дзе за рэдкім выняткам німа прыватных тэатраў, прыватных антрапрызы, дзе па-ранейшаму лічыцца нормай кіраваныне мастацтвам, а дзяржаўныя тэатры, у разуменіні чыноўнікаў ад культуры, гэта тыя, што мусіць абслугоўваць дзяржаву, дзе цэніцца ідэялігічная скіраванасць спектакляў. І, натуральна, мы бачым сёньня беларускі тэатар у руках. Тэатар зынічаны, бо ў ім німа мастацтва. Тэатар адстаяў ад

добнага ня чулі. Але пасля гэтыя тэатар і па фінансаванні, і па стаўленні да яго апушылі да ўзроўню раёна нізкагатунковая трупы.

Тэатар можа развівацца толькі тады, калі гэта калектыв аднадумцаў. Якраз гэта ўдалось зрабіць Мазынскаму. Ядро трупы складае курс, які выпусціў сп.Валер. Аднак акторы, я мяркую, не былі падрыхтаваны да ідэялігічнага ціску.

— Ви хочаце сказаць, што тэатар Мазынскага быў выняткам з татальнага нізкага ўзроўню беларускага драматургічнага мастацтва?

— Па вялікім рахунку, я не могу сказаць, што мастацкі ўзровень гэтае трупы значна вышэйшы, чымсыць ў іншых. Гэты тэатар быў выняткам у тым, што ён быў жывы, што спектаклі нараджаліся ў жывой творчасці, што тэатар захоўваў атмасферу студыінасці. І хоць да спектакляў можна было вымынуць мастацтвія прэтэнзій, заўсёды гэты спектакль быў цікавы, бо мастацтва нараджалася на вачах, гэта было жывое мастацтва, шыঁয়া, чаго я ня бачу, напрыклад, у Купалаўскім, — на мой погляд, абсалютна мёртвы тэатар, беспрэспекткыўны.

— "Жывы" — ці гэта дакладная характеристыка?

— Абсалютна дакладная характеристыка. Калі ўзынікі першыя авангардныя тэатры, адзін з лідараў авангарднага тэатральнага мастацтва ў ЗША так і называўся — "Living Theater". У сучасным тэатразнаўстве пад тэрмінам "живы" тэатар разумеецца тэатар студыйны, які экспрымэнтуе, шукае, працуе студыйна, а не рапертуарна, згодна з нейкімі плянамі. Таму на "Вольнай сцэне" заўсёды быў нечаканасці, які стаўся нечаканасцю спектакля, што разазлаваў улады — "Нечаканы ўзълёт Артура Ўі, які можна было спыніць" паводле Брэхта.

— Многія лічаць пастаноўкі "Вольнай сцэны", у тым ліку і пад кіраўніцтвам Мазынскага, безгустоўнымі. Ці ёсьць у гэтых словах праўда?

— "Вольная сцэна" стваралася як лібараторыя. На ёй эксперыментавалі. За Лукашэнкі ў тэатру спачатку адбрылі назоў, пасылахарактарыстыку "тэатар-лібараторыя" і пачалі да яго ставіцца як да звычайнага тэатру. Каб Мазынскі ведаў, што ад яго патрабујаць такіх жа вынікаў, як ад Коласаўскага ці Купалаўскага, паверце, гэты тэатар з гэтым ж акторамі меў бы іншыя дасягненныя, але перад ім стаяла іншя задача — эксперымент, вырошчванье нацыянальнай драматургіі, якой мы ня маем. Таму размовы пра мастацтвую вартасць як лічу падменай паніццяці, за якую хапаеца ўлада. Калі Мазынскі ставіцца клясыку, я катэгарычна не пагаджуся, што ў спектакляў нізкі ўзровень — узяць таго ж Бражта. Калі ж Мазынскі ставіцца п'есы хлопчыкаў, якія толькі спрабуюць знайсці сябе ў драматургіі, — дык абсурдна тады патрабаваць клясычных пастановак. І таму я кажу, што гэта палітычна расправа, съядомия антыбеларускія крокі.

Ды нават калі б Мазынскі і вык-

Бангалору ня будзе?

Тыдзень таму Віктар Івашкевіч цвёрда казаў карэспандэнту "НН": "Першы "Марш Свабоды" паказаў волю беларусаў да актыўнага змагання, другі "Марш Свабоды" прадмантстваў, што мы можам і ня біць, а гэты пакажа, што мы можам хадзіць па цэнтральных вуліцах. 1 кастрычніка, у нядзелю, а 12-й удзельнікі "Маршу Свабоды-3" маюць сабрацца на Акадэміі Навук і рушыць да Плошчы Незалежнасці або да Кастрычніцкай. У крайнім выпадку мітынг адбудзеца на плошчы Парыскай Камуны, але на Бангалор ня пойдзе ніхто. Гэта, байдай, адзінае, што можна сцьвярджаць з дакладнасцю, пакуль улады не дадзялі дазволу на "Марш".

Цяпер, праз тыдзень, сабры аргамітэту ўжо не выказваюцца гэтым адзінчыні. Паколькі ўлады настойваюць на парку ля Бангалору, Юры Хадыка, старшыня аргамітэту, мусіць быць ухілістым: «Варыянты ў нас два: альбо мы ідзем на ня вельмі прэстыжную, але мірную маніфэстацый, альбо — на несанкцы-

янаваную, якая можа быць скарыстаная рэжымам для дыскрэдытацыі апазыцыйных сілаў».

Сытуацыя абяцае стаць больш акрэсленай сёньня, калі адбудзеца другое паседжанне Аргамітэту і чарговая супстэрча зялёніка Маршу з прадстаўнікамі ўладаў. То, што ў аргамітэ Маршу ўваходзяць нават прадстаўнікі Жаночай партыі "Надзея", пасяляе ўпэўненасць у тым, што ён пройдзе па сценары Маршу-2, а ня Маршу-1.

Трэці "Марш Свабоды" пройдзе пад лёзунгам "Супраць выбарчага фарсу, за свабодныя выбары". Магчыма, да яго далучацца тыя, хто ня браў удзелу ў папярэдніх акцыях — таксама меркаванне звязана з выпікам разгромнай рэгістрацыі кандыдатаў у парламэнт. У папярэдніх "Маршах Свабоды" браў ўдзел ня менш за 30 000 чалавек.

Акрамя Менску, "Маршы Свабоды" пройдуць як мінімум у 12 гародох. Гэта адбудзеца 8 кастрычніка, зялёк яшчэ будзе падавацца.

Ганна Штэйнман

Удакладненне

Паважаны спадар рэдактар, у папярэднім нумары тыднівіка "Наша Ніва" надрукаваная гутарка карэспандэнта са мною. На жаль, на гэтым публікацыі мaeцца адна фактчычная недакладнасць. Кандыдатамі ў дэпутаты ад БСДП зарэгістраваныя тры, а ня шасць сяброў партыі.

Для пайнанты карціны мушу пайніфармаваць Вас, што ў сьпісе БСДП мей-ся 31 прэтэндэнт на дэпутацкі мандат, аднак толькі 19 зь іх фармальна былі сябраў партыі на момант пачатку выбарчае кампаніі.

З павагаю, Анатоль Сідарэвіч

лікаў нараканы паводле мастацкай вартасці сваёй творчасці — гэта ўсё роўна не было б аргумэнтам для зваленіння з той простай прычыны, што сёньня ў Беларусі ўвогуле разгромленая рэжысура. Раеўскі і Луцэнка ўзначальваюць свае тэатры, пачынаючы з 70-х. Гэта абсурдная сітуацыя, якая можа быць сцьвярджаць толькі для тэатраў савецкай эпохі. Мікалай Пінгін эміграваў, маладым разгромнай рэжысёрам не даюць працы. І Мазынскі на гэтым фоне выглядае вельмі прыстойна, ён прыцягніць дзясяткі таленавітых людзей у драматургію. Можна мец прэтэнзіі, але здымамаць з такай фармулёўкай — гэта няправільнае разуменне культуры. Думаю, сп.Сасноўскі застанецца ў гісторыі як Герастрат, сп.Рылатка — як цэрбер, а Мазынскі ўсё ж застанецца як разгромсэр, які меў фантастычныя дасягненныя ў нацыянальнай драматургіі ў тэатры Якуба Коласа.

— Хто, па-Вашаму, выступі ініцыятарам зыніцця сп.Мазынскага?

— Міністар культуры Сасноўскі, на мой погляд, асоба абсалютна несамастойная, як не самастойны ў гэтым краіне ніводзін міністар. Тым больш, што гэта чалавек, які ў даміністэрскім жыцці ня меў ніякага дачынення да мастацтва. Аднак ўсё вырашаеща значна вышэй. На мой погляд, гэта заказ ці не з адміністраціі прэзыдэнта.

Выканаўцам, як звычайна ў апошнія больш чым 10 гадоў, з'явіліся сп.Рылатка. Калі дэмакраты прыйдуть да ўлады, а гэта будзе, бо

нельзя абысьці лёгіку гісторыі, я не зьдзіўлюся, калі ўлада сп.Рылатка будзе гэта скаваць іншадумцаў, толькі ўжо будучы вялікім дэмократам.

Анісенка зрабіў вельмі подла, бо ведаў, у якой сітуацыі ён замяніе Мазынскага і што адбываецца ў тэатры, ведаў, што трупа яго выганіць. Я ганаруся гэтым трупай, большасць з актораў — мае студэнты, я вельмі рады, што яны сябе адчуваюць вольнымі людзьмі, і зычу ім, каб яны гэтым вольнасці не згубілі. Гэта гісторычны выпадак — упершыню акторы адчулі сябе не прыніжанымымі, годна сказаць ўсё, што яны думаюць, і выгнали страйкбройкера.

— Які Ваш прагноз — што ча-кае "Вольную сцэну"?

— У старожытнай Грэцыі акторам мог быць толькі вольнанароджаны чалавек. А ў нас з актораў робяць рабоў, робяць іх залежнымі: яны ж усе жабракі. За мяжой за дэмакратыі можна жыць цэлы год, а тут...

Я спадзяюся, што акторы не падараюцца ўзяць тэатральнага кіраўніка і Анісенку, што яны не развалишца і захаваюць свой жывы арганізм. Калі Анісенка ўсё ж яны сыдзе, я спадзяюся, што акторы разам з Мазынскім пакінуць тэатральнісці і пачнуща ад пачатку. Іншага варыянту няма. Калі ж яны ўсе застануцца, я ўяўляю, што гэта будзе за тэатар — гэта будзе нейкая пачвара. Несвабодны актор, несвабодны мастак не ўдзяляе для мене ніякай цікавасці.

Гутарыў Андрусь Белавокі

спорт

Прауда перамагла

Толькі праз 5 дзён пасъля спаборніцтваў цяжкаатлет Генадзь Аляшчук атрымаў свою законную алімпійскую бронзу. У вагавай катэгорыі да 62 кг перамог харват Мікола Пішчалаў, а трапе спортсмену, у тым ліку і беларус, якія прэтэндувалі на два астатнія месцы на п'едэстале, адужалі адольжавую вагу — 317,5 кг у суне двух практикаваньняў. У тых випадках прызэрэў вызначаюць узважваннем. Хто менш пасягне — таго ѹверх. Беларус аптынуўся самым цяжкім, аж на 100 г пераважыўшы баўтарына Сэўдаліна Мінчэва-Ангелава... 4 дні, як пасъля прызнаўся Генадзь, ён маг стрымліваць сълёзы. Алімпійскі мэдаль працьлізуе паміж пальцаў... И вось празь некалькі дзён той самы Сэўдалін Мінчэў, які заняў трэцяе месца, быў падплўлены на допінгу. Несумленны баўгарын адразу ж быў дыскваліфікаваны, а бронзы мэдаль праз 5 дзён пасъля спаборніцтваў законна аптынуўся на шыль шчасльвага беларуса.

28-я ці 14-я?

У нядзелью Беларусь у неафіцыйным алімпійскім заліку стаяла на 28-м месцы паводле вартасці заваяваних мэдалёў (бо мела толькі адзін залаты). Паводле ж прастай колькасці атрыманых узнагарод (усыто 10) мы стаялі на 14-м радку. Усюго ж мэдалі ў Сыднэі заваёўвалі спартовцы 54 краінам. Залаты мэдалі нам прынесла Кацярына Карстэн-Хадзюкіч, якая, як вядома, "радзіла рэбёнка, а ўсё грэбёт і грэбёт".

Монстры ракеткі

Годна выступаюць беларускія тэнісісты. Максім Мірны ў адзіночцы выйшаў у чверцьфінал, перайграўшы Лейтана Г'юта, Іржы Ванэка, Марыяна Сабалету. Трымае марку пары Наталья Зьеверава — Вольга Барабаншчыкава. Яны ў 1/8 фіналу выбілі гішпанак Аранту Санчэс-Вікарэ і Канчыту Мартынэс.

Богусь Біятлянёнак

Дзе варта быць

МАЛАДЫЯ І ЦКАВЫЯ

Дзе можна пабачыць ўнітаз з убудаваным тэлевізарам, празь які транслюеца расейскі канал ОРТ? У Палацы мастацтваў. Там адчынілася выставка-конкурс "Новыя імёны". І акрамя ўнітазу ёсць шмат цікавага. Хапае кампютарнай графікі. Узнагароджаныя пераможцаў — 28 верасьня. Працуе выставка штодзённа з 10.30 да 18.00, выходны — панядзелак. Закрыцце 1.10.

КУЛЬТУРЫЗМ

Вы ведаце, хто ў Беларусі мае найбольшыя ды найпрыгажайшыя цягліцы? 30 верасьня ды 1 кастрычніка ў Палацы чыгуначнікаў (Чкалава, 7) Беларуская фэдэрацыя культурыстаў ладзіць кубак Беларусі. 30.09 у 16.00 — паўфінал, 1.10 у 14.00 — фінал.

ДАЛОУ КРЫЎДЫ

395 год таму польны гетман Ян Караль Хадкевіч перамог швэдаў пад Кірхгольмам. Гэтую славную гадавіну вырашылі адзначыць маладыя сацыял-дэмакраты ды аб'яднанні "Гісторыка". 27 верасьня ў Беларускім гуманітарным ліцэі, што на Кірава, 21, а 18-й яны ладзяць вечарыну. На ёй будзе і тэатар "Зынч" (спектакль "Нобель — барвяны ўладар"), і сяроднявечныя рыцары, і шведскі консул. Відаць, старыя крываўды забыліся.

ФОТАГУЛЫ

У галерэі NOVA, што ў бібліятэцы імя Янкі Купалы, сэзон распачынаецца фотапраектам Л.Русавай ды С.Ждановіча "Гульня ў лілікі". Адкрываюць выставу 29 верасьня а 18.30. Вул.Харужай, 16 або ў Інтэрнэце: <http://nova.iatr.unibel.by>.

Алесь Кудрыцкі

НЕ АД МІНІМАЛКІ,
А АД СЯРЭДНЯГА ЗАРОБКУ

Міністар эканомікі Уладзімер Шыману ў заяві, што з кастрычніка нас чакае павышэнне мінімальнага заробку. Падрыхтаваная таксама пастанова аб адвязванні ад мінімальнага заробку памераў усіх выплат, штрафаў, збораў і фіксаваных падаткаў. Усе гэтыя сплаты стануть кроўныя ўжо не мінімальному, а сяродняму заробку. Ёсьць падставы думаць, што пад шумок штрафы і падаткі значна павялічыцца.

Андрусь Белавокі

чытачы не дачакаліся, потым убачылі здвоены нумар за красавік — травень. Часопіса за чэрвень ды астаратнік месцы 2000 г., мусіць, ужо не будзе. Цяперашнія рэдактарка часопіса, паэтка Галіна Булька не дабіўшыся ад дзяржавы скасавання даўгой часопіса, што назыўраліся, пакуль рэдактарам быў Някляеў, стамілася хадзіць па міністэрскіх кабінетах і, верагодна, таму падае ў адстадуку. Шанцы ўзначалиць часопіс маюць Навум Гальпяровіч і Алесь Пісарык. Сымпатыі супрацоўнікаў рэдакцыі скіляюцца на бок першага.

Б.Т.

БУЛЫКА СЫХОДЗІЦ
З "КРЫНІЦЫ"

Чытачы часопіса "Крыніца" ў разгубленасці: ён то выходзіць, то не. Летасць выйшла восем нумароў, трэх з іх — здвоеныя. У лістападзе сінеглажні часопіс не выходзіць. Сёлета зявіўся здвоены нумар за студзень — люты, сакавіцца "Крыніцы".

Памерла Галіна Русак... У памяці паўстае невялікі аднапаварховы дом на зацішнай вуліцы мястэчка Сомэрсэт у Нью-Джэрзы. Такі падобны да жытла паспалітых амэрыканцаў звонку і такі не-звычайнікі, такі беларускі ўнутры. На палічках, за шклом, на сценах — памяткі пра Радзіму: гліняныя спарышы, выцінанкі, беларускія кнігі. Тут можна было пазбыцца суму па бацькаўшчыне і ў той жа час па-сапраўднаму затужыцца па ёй.

Беларуская Амэрыка, амэрыканская Беларусь... Невядомая большасць з нас краіна, якая сягае са Старога ў Новы сьвет. Яна жыве ў карцінах Галіны Русакіх, незвычайнікі і прыгожы, падобныя вышыўкі на сялянскай вопратцы.

Спадарыня Галіна здабыла ўсё, пра што марыць любая амэрыканка: выдатную адукацыю, прэстыж-

ную працу ў Ратгерскім універсітэце, збудавала разам з мужам Васілем дом, выгадавала дзеці. А Беларусі ўсё адно не ставала, хоць адчуваўшыне того, што радзіма побач, было наўзядзіў моцным у гэтым дамку за ажынам. Ніколі раней на бацьку, каб нехта пераўзываў за нашу краіну так, як беларусы замежжа. Я гасціўшы ў сям'і Русакоў у 1995 і 1996 гадох. Рэфэрэндум, Чарнобыльскі шлях, здрада, кроў на менскіх вуліцах... У дому Русакоў горыч перамешвалася з рашучасцю, надзея межавала з адчаем. Каб нам у сэрцы хадзіць трахі таго болю, што сціскушы душу Галіны Русакіх, якая пададзася ў сваё апошніе падарожжа... Дык няхай яна знойдзе туго сапраўдную Беларусь, якую заўжды шукала, краіну, якой яшчэ няма на гэтай зямлі.

Алесь Кудрыцкі

абраны пасёлак Альхоўка. Звычайна заходнікі шчыруюць у цэрквях, а тут во — усходнікі.

Мар'ян Вянгроўскі, Астравец

ЗАТРЫМАНЫІ АКТЫВІСТАЎ

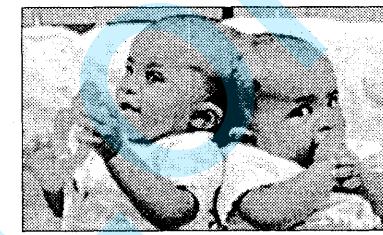
За раздачу ўлётак з заклікам да байкоту або ляпленне наклеек былі за мінулы тыдзень затрыма-

ныя: у Менску — Алесь Бяляцкі, Юры Хадыка, Алена Ращэніцава, Сяргей Рабкевіч, Сяргей Шынкевіч, Мікола Раманаў, Сяргжук Андросаў, Зыміцер Касьпяровіч, Уладзімер Арэхаў, у Гомелі — Васіль Палякоў, у Берасці — Сяргжук Грын.

"НН"

Вялікая Брытанія

Бог ці суд?

22 верасьня Лёнданскі апеляцыйны суд вынес съмяротны прысуд паўтарамесечнай дзяўчынцы. Інакш кажучы, ён падараў жыцьцё яе сястры. Блытаніна тлумачыцца так: Джодзі ды Мэры (імёны зъмененыя) — сіямскія близняні. І калі Джодзі хутка расцьце, дык Мэры дужа адстоеў тыму, што злучаная целам са сваёй сястрой. Сэрыу ды лёгкім Джодзі даводзіцца працаўцаў у падвоенным тэмпе.

Бацькі дзяўчынкі мусілі пераехаць з Мальты ў Ангельшчыну, каб дзецы атрымліваць належную мэд'янную дапамогу. Манчэстэрская дактары прышлі ды выясновілі: калі сёстры застануцца злучанымі, сэрца Джодзі зможа вытрымаць на большіх шасці месцыцаў. Калі яно спыніцца, абездзіў дзяўчынкі памятуць. Было вырашана правесці апэрацыю, бо толькі так можна захаваць жыцьцё Джодзі. Пра выратаванье Мэры нават не вядзецца гаворкі, бо яе цела на ўздоўжнае існаваць самастойнай.

Бацькі дзяўчынкі — перакананыя каталікі. На Мальце вельмі моцныя рэлігійныя традыцыі, там нават не дазваляюць легальна разводзіцца. Натуральная, бацькі адмовіліся даць згоду на апэрацыю. "Мы ня можам дазволіць, каб наша дзіця забілі", — заяўлі яны. Між тымі праўства дашла да акуратнага суду, які адхіліў патрабаваньне бацькоў дазволіць прыродзе ды Богу вырашыць лёс дачок. Тады бацькі падалі апэляцыю ў суд вышэйшай інстанцыі ў Лёндане — і зноў параза.

Апэрацыю прызначылі на лістапад. Але ці адбудзеца праца, пакуль невядома. Бацькі абавязковы звернуцца ў найвышэйшы суд Палаты Лордаў, а як прайграюць — у Міжнародны трывнал практыв чалавеку ў Страсбургу.

Неверагодная складанасць спрэвідзеца зідаць з аргументаў, якія прыводзілі бакі на судзе. "Хіба мы можам раздзяліць близнянітаў так,

Алесь Кудрыцкі

Анархісты супраць глябалізацыі

"Інтэрбрэгада" беларускіх анархістаў паехала ў Чэхію, каб узяць удзел у масавых беспарадках пратэсту супраць глябалізацыі сусветнай эканомікі

ўлічваюцца на толькі інтарэсы асобаў, але і цэлых краінаў. На пытаныне аб тым, на сколько праблема сусветнае глябалізацыі закранае беларусаў, сп.Ушкін адказаў:

— Зарац на прыкладзе Украіны ці Ресей мы маєм цудоўны досьвед рэалізацыі плянай Сусветнага банку. Эта ж і ў Эвангельлі сказана, што няма чалавеку вышэйшай нагороды, як аддаць сваё жыцьцё за бліжняга. Ды толькі Мэры ўсюю шасць згоды. "Вы пастанавілі забіць Мэры", — вінаўцаўшы бацькі суд. "Мы выратавалі Джодзі", — адказаў судзьдзь.

Атрымліваецца, што Мэры мае права на жыцьцё, але я ня мае права застацца жывіць. Цяпер яна, вядома, ня можа вырашыць нічога. Цікава, што б яна зрабіла, каб была дарослым чалавекам? Хутчэй за ўсё, згадліза выратаваць сястру. Эта ж і ў Эвангельлі сказана, што няма чалавеку вышэйшай нагороды, як аддаць сваё жыцьцё за бліжняга. Ды толькі Мэры ўсюю шасць згоды. І яна інтынктыўна змагаецца за жыцьцё, не падаразочы ні пра суд, ні пра тэалагічна-этычныя спрэчкі.

Алесь Кудрыцкі

**Парк-клуб Мінск
(пары чалюскенцаў)**

ПРЕЗЕНТАЦЫЯ
АЛЬБОМУ

**ВОЛЬНЫЯ™
TANCI**

НОВАЯ АЛЬТЕРНАТИВА
PART II

ZET БЕЗЪ БИЛЕТА
HAPPY FACE

НОВАЕ НЕБА UR'IA

ТРОІЦА LONG PLAY
спэцыяльны гасці:
EXIST

АКРУГА ВОЛЬНАГА МАСТАЦТВА
(перамоўка "Басовіца 2000")

кошт кнігі 1500 БРБ студэнтам пакупіць альбом "вольныя танцы" - зменіш
коштому, хто прымкнё на кнігі - зменіш на кнігу дыскаграфікі

даведкі па тэлэфоне 2841389

Сербія

Бялградзкія ўрокі

Неяк на мітынгу лідэр БНФ Вінцук Вячорка абвясціці, што падчас візыту ў Сербію ён дамовіўся пачаць спаборніцтва зъ мясцовай апазыцыяй — хто раней съпіхне свайго дыктатара. Хацеалася б верыць, што ў бліжэйшыя дні беларусы прайграюць.

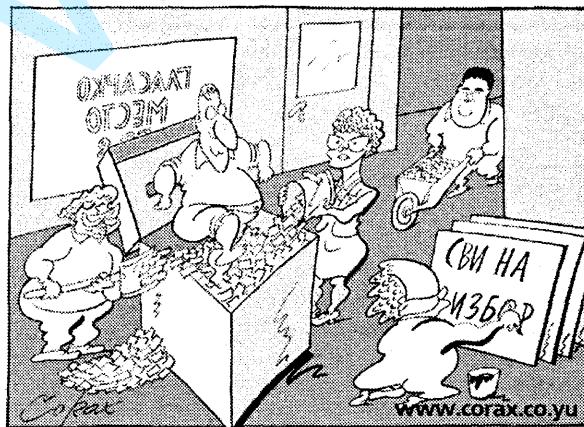
Аляксей Знаткевіч

Усе папярэднія сацыялягічныя апытаны паказвалі, што ў першым туре выбараў у Югаславіі перавага забясьпечана кандыдату ад апазыцыі Воіславу Каштуніцу. Мілошавіч адстае ад Каштуніцы амаль на 20 пунктаў. Тыя ж апытаны сцвярджаюць, што калі б мэр Бялграду Воіслаў Міхайлавіч, кандыдат у прэзыдэнты ад партыі Вука Драшкавіча, што не далучалася да аб'яднанай апазыцыі, звяжоў сваю кандыдатуру, дык Каштуніца перамог бы ўжо у першым туре, набраўшы больш за 50% галасоў. Усё гэта нягледзячы на тое, што Чарнагорыя, адна з дзяўючых рэспублік Фэдэрэцыі, байкатуе выбараў, і галасаваць там будуть толькі прыхільнікі Мілошавіча.

Апытаны апытањні, але калі гэты нумар "НН" зьявіцца ў продажы, наўрад ці сэрбскіх апазыцыяністах будуць съвяткаўца перамогу. Амаль усе аналітыкі кажуць, што Мілошавіч не зьбіраецца аддаваць уладу, якія б ні былі вынікі галасавання. Найбольшыя пэсымісты мяркуюць, што Югаславію чакае грамадзянская война, бодо Мілошавіч у любым выпадку абвесьціць аб сваёй перамозе, і, калі апазыцыя выведзе людзей на вуліцы, загадае войску задушыць пратэсты. Камандуючыя югаслаўскімі войскамі, генэрал Паўкавіч заявіў напярэдадні выбараў, што ваенныя гатовыя прыняць перамогу Каштуніцы. Але ён дадаў, што войска рыхтуецца спыніць праўнікі з боку ўзброеных замежных груповак, якія нібы зьбіраліся дэстабілізація становішча ў краіне ў дзень выбараў. Апазыцыя ж заклікала людзей выйсці на вуліцы ў нядзельню пасля восмай вечара, калі зачыніцца выбары ўчасткі, і чакаць абвішчэння выніку галасавання. Калі ў Сербіі рэгулярна хапаюць "замежных тэрарыстаў", якія ўвесь час ладзяць замахі на Мілошавіча, дык у гэтай сутынцы няцяжка арганізаваць некалькі "замежных груповак". Мілошавічу сапраўды няма чаго губіць — карумпаваныя ягонай сям'і надта вядомы ў краіне, а, уцікаючы за мяжу, можна трапіць пад Міжнародны трибунал за ваенныя злочынствы.

NATO па-своему рыхталася да выбараў. У Косаве было размешчана дзяўчына вайскоўцаў у дадатак да саракатысячнага кантынгенту KFOR, а амэрыканскія авіяносец "Джордж Вашынгтон" перавезены з Пэрсыдзкай затокі да ўзбярэжжа Чарнагоры. І без таго напружана становішча ў Чарнагоры можа выбухнуць пасля выбараў. Кірауніцтва рэспублікі ўжо абвесьціла аб сваёй гатоўнасці выйсці з фэдэрэцыі, калі Мілошавіч заставіцца пры ўладзе.

Мы ж у Беларусі можам сачыць

з цяперашнім падзеямі ў Югаславіі, спрабуючы атрымаць нейкія ўрокі. Большасць сэрбскай апазыцыі ўдалось зрабіць тое, да чаго беларускай яшчэ траба прыкладыці шмат намаганняў — знайсці згоду на конц агульнага кандыдата, які здолеў абвесьці дыктатара па папулярнасці.

Да таго як Каштуніца стаў такім кандыдатам, ягоныя рэйтынгі былі не нашмат вышэйшыя за паказчыкі нашых апазыцыйных лідэраў. Аднак гэта якія ўспадка пад'ему кандыдатураў. Каштуніца не абяцае зрабіць усіх уваднічысьце шчаслівымі. Ён якія кажа, што мае адказы на ўсе пытанні. Што праўда, ён пазыбгае празходніх выказванняў, але гэта натуральная ў краіне, якайя ўявае, што даўно перажыла натаўскую бамбансаванье. Калі на твой горад падаюць ракеты, трэба меці ці надзвычай халодны розум, ці скільнасць да мазахізму, каб запэўніць сябе, што гэта робіцца са шляхетнымі мэтамі. Нават такую сур'ёзную реч, як дзесяць год апарэціду ў Косаве, заўжды пераважыць разбураны будынак у твайм раёне. У той жа час Каштуніца кажа аб сваім жаданні зрабіць Югаславію нармальнай дэмакратычнай ўсходнеславянскай краінай, і відавочна, што большасць сэрбія такая вестка падабаецца.

Але ў краінах, што жывуць пад дыктатурай, меці папулярнасць недастаткова, каб атрымаць уладу. Пытаныні, на якія сёньня даводзіцца шукаць адказ сэрбскай апазыцыі, нават у лепшых сцэнарыях паўстанці і перад апазыцыйяй беларускай. Хто будзе лічыць галасы? Хто — абвішчца выніку? Як людзі адразу ўяўляюць на фальсифікацыю? Як да гэтага паставяцца войска, паліцыя, спэцслужбы? Хто кантролюе мясцовыя ўлады? Ці ёсьць ва ўладзе людзі, якія гатовыя перайсці да апазыцыі? Але найважнейшае — наколькі людзямі абрыйда жыць у сёньняшніх умовах, наколькі яны гатовыя рызыкнуць кожны на сваім месцы, і ці знойдзеца сіла, якая здолеє іх арганізаваць?

У сэрбскай апазыцыі ёсьць некаторыя перавагі ў параўнанні з нашою краінай. Яна трymае мясцовую ўладу ў буйных гарадох — вынік трохмесячных дыманстрацый пратэсту супраць фальсифікацыі на мясцовых выбарах увесені 96-га. Увогуле, досьвед масавых акцыяў пратэсту ў сэрбія больш пасыпаховы. Нароцце, яны папросту мелі больш часу стаміцца ад свайго дыктатара, а Мілошавіч прынёс сваёй краіне больш бедаў, чым любы іншы єўропейскі краінік апошніх часоў.

Відавочныя мінусы Сэрбіі — жудасць мілітарызму, краіны як вынік некалькіх войнаў і неверагодны ўзровень карупцыі. Аглядальник часопіса "Сэрбская палітычная думка" Іван Міленкавіч лічыць, што Мілошавіч такім чынам здолеў амаль цалкам разбурыць структуру сэрбскага грамадзтва, зынічыўшы матычысція наладзіць сур'ёзны супраціў дыктатуры.

Так гэта ці не, мы пабачым у бліжэйшыя дні. Для Югаславіі сёньня асноўная надзея на толькі ўтым, што большасць выбарцаў, стомленая дэмагогіяй Мілошавіча, аддае свае галасы ягонаму асноўнаму суперніку. Настолькі ж важна, каб дастатковая колькасць людзей, у тым ліку і ўва ўладзе, паверыла, што можна зъмяніць систэму, не залішы пры гэтым краіны крывей.

Расея

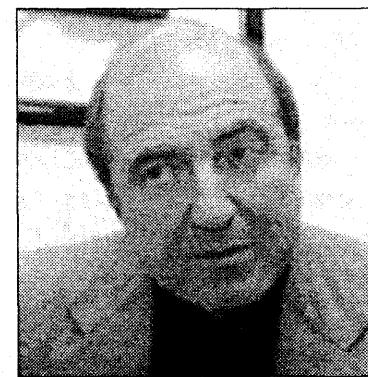
Спрэчкі пра алігархаў

Сёньняшняя Расея нагадвае Рым IV—V ст. Замест таго, каб адбівацца ад гунаў, готаў і вандалаў жыхары імпэрыі зацята спрачка, ці Хрыстос тоесны з Богам-Бацькам (homoousion) ці толькі падобны да яго (homoiousion). Грамадзкія спрэчкі ў Расеі тым больш дзіўныя, што нават калі б мы ня ведалі, што зрабілі Гусінскі з Беразоўскім, то ўсё роўна яны б ня мелі шанца стаць хоць крыху падобнымі да Хрыста. Нават барацьца за свабоду слова не пазбавіць іх рэпутацыі асобаў, мяккія кажучы, вельмі падазроных.

З пункту гледжання апалаўтая абводух гэтых паноў іх сумнеўныя заслугі, а таксама сумнеўныя каректнасць і адказнасць мэдыяў, што ім належачь, цалкам абурнутаваныя, бо яны крытыкуюць уладу і тым самым не дазваляюць установіць манаполію дзяржавы ў СМІ. Пры гэтым мяркуюць, што ўсе рэдакцыі, што не належачь Гусінскому альбо Беразоўскуму, цалкам кантралююцца дзяржавай. Гэта зусім не адпавядае рэчаіснасці, але ў імя барацьбы за свабоду слова многія людзі шмат на што зляплюшчаюць вочы. Яны ўважаюць, што апазыцыйнасць да цэнтральнае ўлады апраўдае на толькі ўсе маральныя і інтелектуальныя аблуды ейных праціўнікаў, але і вызывае іх ад крымінальной адказнасці. Праціўнікі абводух паноў сцвярджаюць у адказ, што апазыцыйнасць Гусінскага і Беразоўскага ёсьць выключна сродкам, а не мэтай. Калі б падманам фіноргану, выманьваннем краедыгай ці ашукваньнем укладчыкаў зайлаліся звычайнія бізнесмэны, дык іх дзейнасць лёгка можна было бы утрымаваць у рамках існуючых законаў. Калі ж гэткія рэчы робіцца чалавек, што змагаецца за свабоду слова і ўзначальвае пры тым Расейскі Жыдоўскі Кангрэс, як Гусінскі, то ўсе спробы ўтрымаваць яго трактуюцца як напад на свабоду слова, вяртнанье таталітарызму і антысамітизму.

Спрэчкам пра алігархаў на бачна канца. Праблема нават на ўтым, што перад расейцамі сёньня стаяць больш паважныя задачы. Кожны дзень добатаў у абарону свабоды слова яшчэ больш аслабляе і без таго крохкую мову расейскай палітыкі. Такія паняткі, як "свобода слова", "незалежнасць прэсы", "таталітарызм", губляюць сваё значэнне. "Свобода слова" і "таталітарызм" зъяўляюцца ўжо выключна ўзвёртрай да тэрміноваў біцьця ўзванаў. Калі гэтак пойдзе і далей, неўзабаве слова цалкам страцяць сваё значэнне. Грамадзтва ажакацца пазбаўлене мовы. А нашто свабода слова людзям, якія на маюць мовы?

Максім Сакалоў

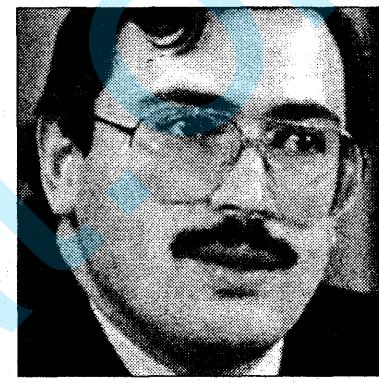

Міхаіл Хадаркоўскі

Уладальнік нафтавага кампаніі "Юкос", які паводле аўёму здаўныя займае трэціе месца ў съвеце. Гадавы прыбытак прадпрыемства, якое распасцірае сваю дзейнасць і на мэталюргічную і хімічную прамысловасць, складае каля 3 млрд USD. У 1998 г. маёмы апазыціі Хадаркоўскага ацэнвалася ў 2,2 млрд USD.

Барыс Беразоўскі

Магнат, якому належалі долі ў тэлеканалах ОРТ і ТВ-6, радыёстанцыі "Наше Радіо", газеты "Коммерсанц" і "Незавісімая газета". Мае таксама долю ў прадпрыемстве "Сібнефть". Пэўны час быў выканаўчым сакратаром СНД і віцэ-шэфам Рады бяспекі Расеі. У 1997 г. апынуўся на 97 месцы ў съпісе найбагацейшых людзей съвету паводле часопіса "Форбз".

Уладзімер Гусінскі

Гаспадар голдынгу "Мэдэя-Мост" (тэлеканал НТВ, радыё "Эхо Москвы" і тыднёвік "Ітогі") і 50 прадпрыемстваў ува ўсёй краіне. Часопіс "Форбз" ацэнвае маёмы апазыціі Гусінскага ў 400 млн USD.

Анатоль Чубайс

Кіраўнік расейскай энергетычнай манаполії (3/4 электраэнергіі краіны). Былы віцэ-прем'ер і кіраўнік адміністрацыі Ельцина. У 1997 г. прыбытак фірмы, якая фармальна з'яўляецца аццыянерным таварыствам, склаў амаль мільярд даляраў. А гадавы абарот — 16 млрд USD.

Уладзімер Вінаградаў

Шэф "Газпраму" — манапаліста, які штогод экспартуе газу на 9,5 млрд USD. Канцэнтран валодae 29 рэгіональнымі газетамі і тэлестанцыямі.

27 верасьня ў менскім Тэатры

Юнага Гледача

(вул. Энгельса 24) пройдзе прэзентацыя новага альбому

фольк-гурту

**«Ліцьвіны» —
«Ой у лузэ, лузэ...»**

Пачатак канцэрту

а 19-й гадзіне.

Даведкі прараз тэл.: 227-15-32

"ВКЛ ад мора да мора" – такі плякат вісеў над уваходам у дзіцячы летнік "Каралявец-2000", што працаваў з 10 па 25 жніўня на Балтыйскім моры, у Зеленаградзку. Абрэвіятура ВКЛ у гэтым выпадку расшыфрувалася яшчэ і як "Вялікае княства ладу" – мадэль ідэальна беларускай дзяржавы, якую спрабавалі выбудаваць за два тыдні 46 дзяцей і 9 дарослых. І паўсталі ў гэтай дзяржаве ваяводы ды ваяводзтвы, Вялікі Князь і Вялікая Княгіня, свой Статут і свае замкі. Грамадзянне ВКЛ у абацтвеннай бальшыні мелі слынныя беларускія прозвішчы: Сагановічы, Запрудкія, Міклашэвічы, Янушкевіч, Краўцэвіч, Зайкоўская...

20 год таму людзі з дакладна такімі прозвішчамі ўваходзілі ў кола маіх сябрукоў-таварышоў-аднадумцаў. Але з большасцю іхных нашчадкаў давялося пазнаёміцца толькі сёлета, у летніку. У першыя імгненыні гэта стварала неперадавальнае адчуванье "дэжа вю". Тыя ж усьмешкі, тая ж манера трывацца, тыя ж інтанацыі ў голасе! Толькі праз пару дзён, калі склынула эўфарыя, дзеці началі заўважацца як сакаштоўныя і самадастатковыя асобы.

Яны і такія ж, і не такія, якімі мы іх сабе ўяўлялі калісьці – калі самі

на Вялікага Князя Міхась Чыжык – на мяочы пад рукой айякіх узору, хлопец з паміці напісаў Статут паводле гістарычных традыцый. Беларуская мова ў Статуте авбияшчлалася дзяржаўнай мовай ВКЛ. Грамадзянне ВКЛ мелі поўную праваў карыстцаць любой іншай мовай, але абраца дзяржаўнай мовы разглядалася як найцяжкайшай дзяржаўнае злачынства. Забягаючы наперад, скажу, што дзяржаўных злачынцаў у летніку не знайшлося.

І апошніяе, пра што хацелася б

сказаць, першым перайсьці да іншых тэм. Дзеци ня робяць асаблі-

АЛЕСЬ АСТРАУЦОУ

Два тыдні ў дзіцячым Карабляўцы

былі амаль што дзецы, студэнтамі, і марылі пра ўласную будучыню. У дзецах, што прыемна, амаль не адчуваеца той нашай фанатычнай занятасці, якая была нам неабходнай абаронаю ад цалкам чужога атачэння. Беларуская мова для гэтых дзяцей – звычайная реч, чутая з маленства ў хаце, таму яна і не акцэнтуеца съядомасцю як штосьці выключнае, ад чаго ў вачах мусіць запальвацца адмыслы бляск "барацьбы". "На якой мове яны размаўлялі паміж сабой?" – ведаю, што многім бацькам хацелася б задаць гэтае пытаныне, прадыктаванае, зрешты, непазыгтым максималізмам нашага юнацтва. І ведаю, чаму не задавалі. Бо ў сутнасці яно мела б зусім іншы падтекст: ці не пайшли з дылам усе нашыя бацькоўскія намаганыні прышчапіць беларускасць на саджанец, гадаваны ў расейскамоўным лесе?

Таму адказваю спачатку сутнасна: не пайшли; і паспрабую ўсім гэтым артыкулам давесыці, чаму я так лічу. А дзеци гаварылі міжсобу і так, і готак, залежна ад сутнасці. Калі гулялі ў карты, часцей карысталіся расейскай. Але і беларуская не была ў іх "параднай піянэрскай формай", якой мусова звязратацца толькі да старэйшых, выконваючы навязаныя ім правілы гульні. Дарэчы, дзяякуючы менавіта жывой беларускай мове дзяцей наш летнік адчужкаў. Віктар Скорабагатаў, які ў гэтыя самы час разам з жонкай адпачываў у Зеленаградзку. Ён потым распавядаў: ідзе па горадзе і чуе, як дзівие дзячынкі ажыўлена абліжкоў-уваючы нешта па-беларуску. Яго раззвярнула на словах "упрыгожаныні з бурштынам". Дзяячткамі аказаўся Святаяна Емяльяніана і Данута Зайкоўская. Потым славуты опэрны сцялявак нязмушана завітаў у летнік ці не штодня – відавочна, цешчыгуючы беларускай атмасфэрой ды размовамі як з дарослымі, так і з дзецьмі.

Дзеци, безумоўна, адчувалі ўласную моц, бо нас было шмат – цэлы вагон беларусаў! (Калі на выезду дзе праходзілі памежныя кантроль, то сцялявак з эрэшных памежнікаў так і далажкі ўначалству па раці: "Тут едуть нацыянальные беларусы!"). Гэтая моц развязвала языкі, і дзеци звязрталіся па-беларуску нават і да этнічных расейцаў у Зеленаградзку. Становішча беларускай мовы ў летніку "Каралявец-2000" добра было акресленае Статутам (Статут самастойна ўклай абраны

натоўпу, і яны вельмі хутка навучаюцца выкарыстоўваць гэта як сваю перавагу. Але, бадай, толькі ў летніку, калі разам збіраюцца Яважына ды Верас, Стасікі ды Стэфані, Дануты, Хрысціны, Ясікі і Яніны, калі дзівее ці не адзінага на ўесь Менск. Камілі сціп'яць на суседніх ложках, прычым высывяляеца, што адна з іх мае брата Дамініка, а другая – сястрыгку Дамінічку, — толькі тут, у гэтым суквецці, дзеци, мне здаецца, пачынаюць атрымліваць ад сваіх імёнаў асалоду іншага кшталту (якраз тую, на якую мы калісьці падсцівадома разылічвалі): асалоду не ад выключнасці, а ад луначасці.

Нешта падобнае было і з гімнам. Калі на першым вечаровым сходзе летніка я пачула, што "Пагоню" будуць сціп'яваць штовечар на лінейцы, прызнаюцца, спачатку трохі спалохалася дэвальваці. Бе няманічога гідчайшага за сымбалі, калі яны навязаюць у зубах. Марныя перасцяргі! Песня дзені пры дні толькі набірала моцы. Больш за тое, калі перад сном мы выходзілі на шпацы з групай самых маленькіх дзяўчатаў (7–10 гадоў), тыя кожнага разу самі заводзілі менавіта "Пагоню". І баявіта маршавалі па ўсім Зеленаградзку (які за немцамі, дарэчы, зваўся Кранцам), старанна выводзячы таненкім галаскамі: "Стараўняй Літоўскай Пагоні не разбіць, не спыніць, не стрымаць..." Mae ўласны дзеци дагэтуль сціп'яваюць "Пагоню" ў хаце часцей за іншыя песні. Званіла сябрам – у іх тая самая карціна.

Ня буду хаваць, што хаця наагул люблю ўсіх дзяцей, да "нашых дзетак" адчуваю своеасаблівы сантывмент. Але пра тое, што "нашы" адрозніваюцца ад "звычайных", пер-

шылі пачалі гаварыць людзі збоку – пэрсанал Зеленаградзкага цэнтра пазашкольнай працы і дадатковага навучання, у будынку якога атабарыўся наш летнік. Пачынаючы ад дырэктара цэнтра Яўгена Ітбаева і сканячуць прыбіральщыць бабуля Ганнай Нілаўнай (якая, дарэчы, чытала над нашымі дзецымі малітвы, калі хто з іх праставіўся на пасты) – усе яны, не змаўляючыся, сцівярджалі: вашыя дзеци адрозніваюцца ў лепшы бок ад тых, што прыяжджаюць сюды раней. Нашыя пэдагогі часам нават недаверліва ставіліся да такіх кампліменту: дзеци як дзеци, чым ужо так яны лепшыя? Пэдагогам асабліва не было калі захапляцца выхаванцамі – даводзілася то лагодзіць непазыбежнага канфлікты, то ўшчуваць за традыцыйныя дзіцячыя "грахі" (напрыклад, калі ўночы хлопчыкі вышэцкалі зубной пастай дзяўчату з суседнія пакою – то бок, гэта называлася "мікусобіцы паміж ваяводзтвамі"). А чужым кідалася ў очы іншыя. Што вучаніца восьмай музичнай класі ўспубліканскага мастацкага ліцэю імя Ахрэмчыка Аліна Мельнік прывезла з сабой ноты і гадзінамі выконвала на піяніна клясычную музыку ("Я думаў, што будуць, як звычайна, толькі мучыць інструмент", — дзіўаваўся дырэктар — ён сам, між іншым, узначальвае ў цэнтры клуб аўтарскай песні). Што Анжалін Туфкэрэ, якая сёлета паступіла ў мастацкую вучэльню імя Глебава, удзені забірала двах маладзейшых – Яважыну Міклашэвіч (вучыцца ў мастацкай школе) ды Кастану Костку (вучыцца "у Ахрэмчыка" на скульптуры) і вяла іх на мора пісаць эцюды. Што калі ўсталоўцы адключылі сціп'ято і сыняданак пазыніўся, дзеци ня гойсалі і не кричалі, а разам з пэдагогамі – Зымітром Сідаровічам, Ільлем Арыставым ды Аляксеем Галічам – хвілін сорак сціп'явалі народныя песні.

Асабіста я б адзначыла яшчэ некалькі рысаў, якія мне здаецца, становічна вылучалі "нашых дзетак". Па-першым, што б ні прыдумлялі для іх пэдагогі (апроч названых вышэй, імі былі Алеся Астраўцоў ды Алеся Гурыновіч) і дырэктар летніка (яна ж Вялікі Канцлер Ганна Барвенава) – а праграма была надзвініць! – дзеци (і нават падлетькі) заўсёды ахвотна падхоплівалі ўсе прапановы. Тут жа пачыналі вынаходзіць карнавальныя строі, разыгрываць сцэнкі, развуч-

ваць вершы і песні. (Бачыла я багата іхных равеснікаў, якія ў падобных сутнасцях ляжаць на ложках у брудным абутку ды лена іздзяляюць: "пайшлі вы са сваім конкурсам...") Па-другое, паміж старэйшымі ды малодшымі (а ўзрост дзяцей вагаўся ад 3 да 17 гадоў) была нейкай большай за сярэднюю цярпілівасць: старэйшыя часам бралі ўдзел у дзіцячых забавах (напрыклад, падчас конкурсу "Замак з пяскам" ўсе захапіліся і пачалі выбудоўваць на пляжы амаль гістарычныя фартэцы) і збольшага паблажліва ставіліся да малодшых, калі тэя пішком лезлі ў дарослыя кампаніі. (Пасля летніка мая трохгадовая Дамініка бясконца "нарывалася" на непаразуменны ў дверы, бо ў летніку звыкла на роўных гульяць з дзевяцігадовымі.) Патрэцяе, мала ў якім калектыве здоўлеў бы адбыцца супольны канцэрт выхаванца і пэдагога, прычым глядачы годна і прыязна сустэрэлі як сцэны барда Зымітра Сідаровіча, так і выступы трэнаціяў дар'і Канцадайлы (яна ж Вялікая Княгіня) – дзяўчынка мае выдатныя акторскія здольнасці: сціп'явае, танчыць, дэкламуе, і пры гэтым не раздражняе раўналеткаў сваёй звышктыўнасцю.

Памеры газэтнай публікацыі, як заўсёды, вымушаюць многія пакідаць "за кадрам". Арнітала гігічную станцыю і дзюны на Курскай касе; 60-мэтровы абрыў ля пасёлку Данскіе, куды так цяжка было караскаваць з поўнымі жменямі назыбранага на пляжу дробнага бурштыну; шматлікія помнікі прускай ды нямецкай старажытнагасці і стогадовыя заапаркі Калінінграду; уздел у сцяне гораду і здымкі ў спраўдным фільме пра Бурація; і, безумоўна, непаўторны смак балтыйскіх хвояў.

Не могу не падзяліцца людзям, якія арганізавалі гэты цудоўны адпачынак: Ганніе Барвенавай, Антаніне Хатэнцы, Ніне Петуховай, Валер'ю Аніпку. А тых маленькіх беларусаў, хто сёлета за нейкіх прычынай не паехаў да Балтыйскага мора, хачу заспакоіць: дырэктар гасцініцы Зеленаградзкага цэнтра пазашкольнай працы прапанаваў кіраўнікам летніка "Каралявец-2000" супрацоўніцтва на 5 (!) гадоў. Таму цалкам верагодна, што налета кіраваць беларускай дзяржавай давядзеца менавіта вам.

**Вялігета Кавалёва,
Зеленаградск–Менск**

КАЛЯНДАР

Гётэборг

Vitryssland

DET FRIA ORDET

На кніжнай выставе ў Гётэборгу прыйшли Дні Беларусі, у якіх узялі ўдзел Васіль Быкаў і Вінцук Вячорка. "Vitryssland Det Fria Ordet" — "Адчыні дзіверы, Беларусь" — было лёзунгам дзён.

27 верасьня 1825 г. на чыгунцы Дарлінгтан—Стоктан у Брытаніі ўпершыню пачаў рэгулярна хадзіць цягнік. У пабудовы чыгунку было шмат праціўнікаў, якія лічылі, што прырода забрудзіцца, каровы перастануць даваць малако, палі-ураджай, а людзі стануць вар'яцець ад грукату. Годам нараджэння чыгункі ў Беларусі можна лічыць 1862-г, калі скончылася пабудова лініі Пецярбург—Варшава праз Горадню і Вільню. У 1866 г. дадалася лінія Дзвінск—Полацк—Віцебск. Да Менску чыгунка дайшла ў 70-х з пабудою Маскоўска-Берасцейскай і Лібава-Роменскай чыгунак, якія перакрыжаваліся ў ім. А яшчэ ў 1825 г. у Беларусі быў усталяваны першыя паравыя рухавікі. Гэтая важная падзея адбылася на скончных прадпрыемствах у Хомску і Косаве.

27 верасьня 1925 г. памёр Аляксандар Бычкоў, ураджэнец Магілёўскай губерні, удзельнік тэарыстычнай арганізацыі "Народная воля". У 1881 г. дзесятніца гадавы юнак разам з братамі Яўгенам і Уладзімерам быў арыштаваны паліцыяй у Кіеве і высланы ў Магілёўскую губернію. Спачатку адрывалі ў Сібір братоу, а літаральна праз некалькі месяцаў — Аляксандра: абеінаванчыне ў аньтваржанай дзейнасці, 10 гадоў катаргі. Бычкову ўдалося ўцячы і вярнуцца ў Пецярбург, дзе ён спрабаваў адрадзіць "Народную волю", але беспаспяхова. Ён быў

злоўлены паліцыяй і ўвязнены ў Петрапалаўскай крэпасці. Ад 1917 г. быў актыўна ўдзельнічаў у пасля-рэвалюцыйным змаганні на баку бальшавікоў.

30 верасьня 1900 г. Артур Грыфіт абесцці пра заснаваньне Гэльскай лігі. Маладыя інтелектуалы Дубліна, што аб'ядналі ў ёй, выдавалі і пашыралі літаратуру на ірландзкай мове, стваралі народныя школкі, заснавалі ірландзкі народны ўніверсітэт. У 1905 г. на базе Гэльской лігі ўтварылася палітычная партыя Шын Файн. ("Шын Файн" перакладаецца як *спадзяўляецца толькі на сябе* — ці проста *мы самі*.)

У першай палове 20-х на ірландзкую аўбрынуўся колькігадовы неўраджай. Патрабавалася замежная дапомога. **У 1925 г. Дэпартамэнт сельскай гаспадаркі Ірландыі зьявіўся да наркама земляробства БССР Зымітра Прышчапава** з просьбай прыслучаць друкаваныя матэялы па сельскай гаспадарцы ў Беларусі. Прышчапаў просьбу выканаў і выслаў у Дублін зборнік артыкулаў пад сваёй рэдакцыяй "Сельская гаспадарка Беларускай ССР і мэрпрымесцы па яе ўзнайлены". Болей просьбаў з Ірландыі не паступала.

2 кастрычніка 1975 г. у Лёндане памёр беларускі каталіцкі святар Тамаш Падзява. Т.Падзява быў выпускніком славутай Друйской гімназіі,

якія апекаваўся Закон марыянаў. Па заканчэнні гімназіі малады чалавек прадоўжыў навуку ў Грыгарыянскім універсітэце ў Рыме, дзе і быў высьвячаны на святыара. У 1935 г. ён быў накіраваны на місіянэрскую працу ў Харбін. У 1948 г. кітайскія камуністычныя ўлады, якія змагаліся з "варожымі" элемэнтамі, арыштавалі Тамаша Падзяву і перадалі савецкім органам бясцекі: вырак — 10 гадоў канцлягераў. У 1955 г. пасля вызвалення Тамаш Падзява выехаў на Захад, браў там удзел у беларускім эміграцыйным жыцці, працаваў у беларускай рэдакцыі Радыё Ватыкана.

У 1850 г. Рамуальд Друцкі-Падбярэскі быў арыштаваны царскімі ўладамі. Юнак, што нарадзіўся ў сям'і віленскага шляхціца, рыхтаваўся па-ступіць у Віленскі ўніверсітэт, але пляны не ажыццяўліся, бо ўніверсітэт быў зачынены расейскімі ўладамі ў 1832 г. як гняздо спаратаўзму. Пасля навучаньня ў Маскве і Пецярбургу Друцкі-Падбярэскі вярнуўся ў Вільню (1847), дзе заняўся выдавецкай дзейнасцю. Ён выдаваў літаратурна-науковыя альманахі "Роцнік літараці" і "Навукова-літаратурны дзённік". Альманах працягндаваў здаровы спаратаўзм, што не падабалася імпэрскім ўладам. У 1850 г. Рамуальда Друцкага-Падбярэскага арыштавалі і выслалі ў Архангельскую губернію, дзе ён і памёр.

Алег Гардзіенка

Нацыянальны дзяржаўны гуманітарны ліцэй імя Якуба Коласа

абвяшчаче набор вучняў 7 класы на падрыхтоўчыя курсы. Заняткі праводзяцца па беларускай мове, літаратуры, гісторыі Беларусі, замежных мовах, матэматыцы. Пачатак заняткі — з 1 кастрычніка, два разы на тыдзень з 16.30. Тэлефон для даведак: 226-10-73. Наш адрес: 220050, г.Менск, вул. Кірава 21.

Сёлета споўнілася 100 гадоў з дня народзінаў вядомага беларускага опернага сыпевака Міхася Забэйды-Суміцкага. Гэты беларус съпявав на 18 мовах сьвету, ягоныя дыскі выходзілі ў ЗША і Канадзе, Польшчы і Чэхіі... Ён пакарыў сцэны Міляна і Харбіна, Прагі і Бэрліна. Нарэшце яго голас пачуе і Беларусь.

4 і 11 кастрычніка а 18-й гадзіне ў кінатэатры «Зымена» адбудзеца сустрэча з выдаўцамі, якія рыхтуюць кампакт-дыск з песьнямі Забэйды, і паказ фільму «Вяртаньне Міхася Забэйды»

Даведкі праз тэл.: 235-35-42

Нацыянальны прэс-цэнтар Беларусі запрашае ўзяць удзел у сэмінары

10 кастрычніка ў Менску

Імпарт тавараў, што ўвозяцца з тэрыторыі Расейскай Фэдэрацыі, пасля ўказу ад 31.08.2000 № 480 (для бугальтараў і мэнеджэраў)

1.Імпарт тавараў, што ўвозяцца з тэрыторыі Расейскай Фэдэрацыі з 1 кастрычніка ў адпаведнасці з Указам презыдэнта Рэспублікі Беларусі ад 31 жніўня 2000 г. № 480, у тым ліку ў сувязі з новымі зменамі ў мытным заканадаўстве.
2. Эканомныя прававыя тэхналогіі і адпаведная ім методыка бугальтарскага ўліку (карэспандэнцыя ражункаў) і падаткаабкладання для імпартэраў у сучасных умовах (з уручэннем узору формаў дамоваў, першасной уліковай дакументацыі і найвялікшага пакунку нарматыўных дакументаў па тэме сэмінару).

Кошт удзелу — 16 560 рублёў (з улікам ПДВ 20% — 2 760 рублёў).

Дзее систэма зыніжак!

Запіс і даведкі праз тэл.:
(017) 226-86-81, 226-72-61.

БЕЛАРУСКАЯ СЛУЖБА РАДЫЁ СВАБОДА

ЧАС	kHz	ХВАЛІ	ЧАС	kHz	ХВАЛІ
18:00 - 19:30	7295, 9610	41 31	22:00 - 23:30	6105 9535,9750	49 31
	11725	25		11865	25
	15565	19	06:00 - 07:00	6065, 7295	49 41
				9635, 9750	31

Палякі- калгасьнікі

*Мусіць быць калхоз. Без калхозу
прападуць людзі.*

Агульная думка ў калгасе "Святлы шлях".

Анна Энгелькінг

Адно з даволі распаўсядженых спрашчэнняў, што датычаць палякаў на ўсходзе, — прыпісанье ім *en bloc* польскай нацыянальнай сывядомасці. Этнасацыялягічныя досьледы сярод вясковых жыхароў Беларусі могуць, аднак, паставіць такое спрашчэнне пад сумнёў. На маю думку, такія досьледы варта праводзіць менавіта ў Беларусі: тут жыве найбольшая сярод усіх краінаў былога СССР г.зв. "польская меншасць", і ў той жа час вясковыя жыхары складаюць зауважную большасць у гэтай меншасці. Пераважна гэта людзі старэйшага веку, зь невысокім узроўнем адукцыі. Без спазнання і зразумення іх способу жыцця і мыслення веды пра палякаў у Беларусі будуть няпоўнымі.

Гэты лад жыцця, гэта мэнтальнасць (систэма вартасцяў), думак, прыхильнасцяў, выбараў) моцна звязаныя з дзяўюма ўстановамі — калгасам і касцёлам. Першая арганізуе працу, другая — рэлігійнае жыццё. З гэтай прычыны абедзіве яны граюць галоўную ролю ў супольным жыцці вяскоўца і канцэнтруюцца вакол падвалінай іх культуры — працы земляроба і каталяцкай веры. Глыбей зразумецца вясковыя супольнасці Беларусі, якія завуцца польскімі, здаецца немагчымым без досьледавання дзеянасці гэтых інстытуцый — іх функцыяў у практычным жыцці ды, перадусім, у сывядомасці калгасьнікаў.

Выходным пунктам развагаў я прымаю сфармульванае Людвікам Стомам самаакрэсленне польскага "хлопа" на пераломе XIX/XX стагодзідзяў, якое складаецца з трох частак: 1) я тутэйшы; 2) я "хлоп" (земляраб, мужык); 3) я каталик. У сучасных жыхароў калгасных вёсак на Гарадзеншчыне гэта мае адпаведнік у неразрыўным троххуткуні "тутэйшы — калгасьнік — паляк".

Першым элементам трывяды я тут займаца ня буду. Да другога зараз перайду. А вось трэці патрабуе ка-ротка каментар.

"Паляк" — адно з ключавых на-ціяціяў духоўнага элементу культуры гарадзенскіх вёсак. Пераважна большасць нашых суразмоўцаў "паляка" разуме як синонім ката-ліка і, тым самым, антонім *правасла-лаўнага*, гэта значыць, беларуса, альбо рускага. Паляк для вяскоўцаў — гэта жыхар Беларусі, які вызнае каталяцкую веру ("пічыца палякам"). Найчасціц у савецкіх даку-ментах ён запісаны як паляк ("пішацца палякам"). Такое разу-менне акрэслення паляк адносі-ца, такім чынам, не да самасвядо-масці ў сэнсе прыналежнасці да нацыі, а да рэлігійнай прыналежнасці. Як паказаў Л. Стома, у зем-ляроба- "хлопа" крытэрыі культур-най ідэнтыфікацыі на маюць нічога супольнага з нацыянальнай ідэяй. И даследчык пачуцьця самасвядо-масці жыхароў гарадзенскіх вёсак лёгка знаходзіць — пераважна сярод старэйшых людзей — жывое адлю-страванне ў постсавецкіх рэзіліях той самай самадэнтыфікацыі вяско-вага люду з пэўнай рэлігійнай групай пры адсутнасці пачуцьця нацыя-нальнай повязі. Тоэ самае, што з літаратуры вядома прад даўно міну-лы часы. Ужыванае ў вёсках Га-радзеншчыны самаакрэсленне

"паляк" нельга прымаць за тэрмін *"Polak"* у літаратурным значэнні, гэта значыць, акрэсліваючы менавіта нацыянальнасць: "чалавек польскай нацыянальнасці", "з Польшчы родам" (*W. Doroszewski, "Slownik języka polskiego"*). Каб вы-разніць адрозніваць, я пішу гэтае "polak" у значэнні "каталик" з малое літары — гэта скама, як мы пішам "каталик", "праваслаўны", "мусульманін", "баптыст" і г. д. (Ад перакладчыка: паводле польскага правапісу нацыянальнасць чала-века пішацца гэта скама, як яго імя і прызвішча — з вялікай літары: *Polak, Litwin, Białorusin*.)

Жыхары калгасных вёсак не ўя-ляюць сабе жыцця без калгасу. Наш праваднік па "базе" і "фэрме" калгасу "Святлы шлях", 23-гадовы тэхнік, геніяльна выказаў гэтую паўсюднову на вёсцы думку ў трох словамах: "Мусіць быць калхоз. Без калхозу прападуць людзі". Пароль "калхоз мае быць" разносіцца кру-гом, як рафран — ці як замова, зак-ляцце?! Гэтак кожа прастаўнік улады і прости калгасьнік, стары пэнсіянэр і падлетак са школы.

У сабранных намі размовах (а гэта сотні запісаў!) знайшлося толькі адно выказанне суразмоўца, які думаў іначай — што калгасы могуць і нават павінны быць распушчаны: *ну, хіба мае да таго дайсць, што іх (калгасы — пер.) па раскіда-*

Анатоль Кляшчук

калгас і яго рэаліі. Хоць самі калгасьнікі кажуць: мы не жывем, мы гніем. Альбо: у калхозе — съцеражы Божа! І адначасова робяць усё, каб толькі выхнунца дзяцей у месце ці ходы у мястэчка: так бардзю трудна было... То як дзеці началі пад-расташыць, то з вёсткіх сіл, то падушыліся патроху, то так, то гэтак — і абы не было тут дзяцей.

У разуменны такога "феномэну прыняціцца" можа дапамагчы дасьледаванніе яго каранёў: збор пера-кананічнай нормаў, містычнага зъме-сту і законаў мысленія, якія разам ствараюць супольную несьвядо-масць, альбо іначай мэнталь-насць калгасьніка.

У калгасных вёсках кружыць анэкдот-загадка: як прычытаць скрачэньне K+M+B, якое падвойдна пішуць на дзяўярох і вокнах хатаў пасьвячонай у касціле крэйдай на святы Трох Каралёў? (Эта ініцыя-ллы трох каралёў, што першымі

ксендзам давалі... То можна павед-зець, то ня жонд савецкі, то пекло з пекла!

Ува ўспамінах пра арганізацыю калгасаў ды ўвогуле жыцьцё "пад камуністамі" гэты архетып высту-пае больш прыхавана, але таксама заўважна — напрэклад, ёсьць эсхата-лягічныя матывы, такія, як вечныя пакуты ці вечнае праклянні: Як тутай калхоз зрабілі — то загубленыя мы на векі веку. Прыйшли, загубілі нас... Наша ўсё яшчэ камуністычныя трывалі. Ту яшчэ камуністычныя... Як Лукашэнка возыме на другі раз — прапалі мы назусім.

У традыцыйны сялянскі съвет уварваліся тэзор і наволя. Мойня сродкі выразу (рафран "усё забралі", частыя заклікі да Бога, Езуса, Маці Божай ды лексічныя і фразалігічныя запазычанні з Эвангельля), якія ўжываюць суразмоўцы, калі апавядают пра твяя падзеі ды зъвязаныя з імі перажыванні, берычы іх са стылізаваных рэлігійных тэк-стаяў ды скаргай-плачай, съведчаць пра наймаднейшае напружанне эмоцый, але таксама і пра тое, што падзеі ў аповедах адбываюцца на пакутаў Хрыста, да няволі Зла:

— Прийшли наши "асвабадзі-целі"... Вышыстро забралі, вышыстро, толькі дзе якая кароўка застасла-лася. Зямлю забралі. Зямлю забралі, коні забралі, воз забралі, ну ўсё... I хлеба няма, і збожжа забралі, і зямлю забралі, і ўсё забралі. Усё, што да гаспадарства трэба: плугі, бораны, коні, стадолы. О, як цыж-ка было. Той калхоз. Парастрасена ўсё было, жаднага ладу не было. Збралі ўсё, на Расею павыцягай... Палкамі білі, абралі, судзілі — о, як было! Збралі і каровы, і коні: ўсё. Забяруць, значыць, да сельсавету — "пішыся ў калхоз!", і ўсё. Мусіш пісацца. Оні самі запішон, але руку свою мусіш прылягніць, о ту — ну, дзе ж, няма рабы, нікі ня зробіш пад палкай. Шукалі толькі якой прычины, абы задушыць чалавека... Плакалі крываваты лзамі і добра-вольне шлі... пайцякілі б ад Саве-таў, каб свабода была... Ну, у кал-хозе тым працуец, і што мы за-раблялі ў тым калхозе... за рок то я зарабіў толькі дзевянецьдзесці шесть кілі ячменю, венеці піц.

Пасыя пачатковага тэрору систэма ўлады паступова зымкаеца. Аплата за працу ўжо робіцца на толькі натуральнай — калгасьнікі пачынаюць атрымліваць гроши, по-тym пэнсіі; яны больш не прыпісана да калгасу, маюць паштапты, якія грамадзяне. Потым прыходзіць час адноснага дабрабыту — з настальгіяй узгадваюць пра часы кіравання Брэжнёва: Ох, ях было трудна спачатку, ох, ях было... Да шас-дзесці штаба шустэго року. Юж як перайшли на пенсіндзы праца-ваць, юж чось, юж лъжэй, лъжэй і лъжэй... ба нешта прададі, нешта купіш, на хлеб заробіш... Юж

можна чось. I пайшло лъжэй, лъжэй і лъжэй. I юж.

Нарэшце, наступае пералом: "даз-вол веры" ў часы Гарбачова: Гарбачоў ужо быў, то ён паехаў да Амэрыкі, за граніцэ там вішнідзе, там яму паведзегі, што мы тут у Бога веры — і ён прызначыў, аж паехаў да Папы Рымскага. I ён ужо даў веру. Час Гарбачова нават зъянілі вобраз ворага — савецкай улады: Есць закон, што бязь веры і конеч. Тэрэз даперо, як Гарбачоў прышоў, сталі прызнаваць пра-васлаўную веру. Антысакральнасць тых, хто пераследаваў Бога, зъяніла знак зь мінуса на плюс. Адчыніліся забраныя і зруйнаваныя касыёльныя і цэрквы: Во тэрэз ѹздалі права, у што можна ве-рыць. I гэтасправа абавязвіла на практикы мясцовыя савецкія і кал-гасныя ўлады — нікто больш не забараняе і на робіц перажыванні, бери-чы ўсіх савецкіх рэлігійных тэк-стаяў ды скаргай-плачай, съведчаць пра наймаднейшае напружанне эмоцый, але таксама і пра тое, што падзеі ў аповедах адбываюцца на пакутаў Хрыста, да няволі Зла:

Зъ цягам часу ўсё больш выразнімі робіцца адзін з аспектаў "фено-мэнту прыняціцца": прызвычанне да калгасу. Тутай, як еруцілі з Расеі (з высылкі — пер.), та зараз калхоз зрабілі. Забралі ўсё: каровы, стадолы, спіклежэ пабралі, пабралі і коні, і возы, і плугі, вишыстро пабралі і піц не было. Цэнжка жыло-ся, а потым прызвычайлі се мы. Потэм ужо цалэ жыце ў калхозе.

З прызвычаннем да чагосці ня-мілага звычайна атасамляюцца та-кія рысы характару, як бязьдзе-найнасць, пакора, бясьсільле. З тако-га пункту гледжання найбольш распаўсяджены калгасны рэфрон "а што тут зробіш? Нічога ня зробіш!" тэрэз было б разумець перадусім як праўня няздольнасці. Але гэтаксама лёгка ўбачыць у ім выраз прагма-тычнай пазыцыі, якая вынікае зь вельмі рэалістычнай ацэнкі становішча. Паколькі адпор і супрацьбу ўжо быў зламаны новай систэмай, застасцца цярпець і трывца пры тым, што ацалела і не было зынішчана, альбо — проста трывца і цярпець, бо гэта сама жыцьцяц. Моц *antisacrum* пера-вярнула дзівье асноўныя падваліны сялянскай культуры: працу і веру. (Пан Бог казаў: рабі, а я памагу. А пры такім жоньдзе то будзе рабіць, сам сябе ў дошкі загоніш, а зарабіць то ніц заробіш). Аднак не была зынішчана найважнейшая вар-тасць, без якой ня маюць сэнсу ні праца, ні вера — сама жыцьцё (Як Пан Бог даў жыцьцё, то трэба жыцьцё памаленьку.) Каб жыцьцё, каб вы-жыць, каб перажыць — трэба дас-тасавацца. I прыстасавацца. У рэф-рэне "што зробіш?" гучыць менавіта прадыктаваная самім жыцьцём згоды з лёсам:

— А што зробіш? Як кажуць, на чым возе едзеши, таго і песьні спля-ваеш. Бо што зробіш? Хочаи жыцьцё — умей вярцецца. А дзе падзенеш-ся? Многа наплюеш проці ветру?..

Працяг на старонцы 10.

Калгас арганізуе ўсё жыцьцё
калгасьнікаў цалкам. Дае працу, дае
жыльё ("калхозныя кварціры").
Дае транспарт ("калхозны аўтобус").
Дае збожжа, муку, цукар.
Дае газ, будзе дарогі і "клубы".

прыйши пакланіца Хрысту. — пер.) — То як Саветы тутай прыйшли, а на кождым доме так напісаны, то па-руску расшифроўвалі "калхоз мусі быць". Можна зразумець гэты анонект на толькі як іранічнае сутыкненне і падabenства словаў, але і як своеасаблівы запіс гісторыі сутыкнення дзівью рэча-сцяў: парадку традыцыйных вартасцяў вясковага савету, што праяўляюцца ў рытме "праца-свята", з систэмай, варожай яму, якая накідае свае прылівы жыцьця. Гэта сутыкненне *sacrum i antisacrum*, парадку і антипарадку, космасу і хаосу.

Калі з гэтага пункту гледжання праанализаваць апавяданні наших суразмоўцаў пра пачаткі савецкай улады і калгасаў, можна лёгка за-уважыць, як апавядальнікі — менишы ці больш съядома — спасылаюцца на архетып вечнага супрацьстаянья Добра са Злом, які ў сваіх хрыс-ціянізованай вэрсіі выступае як ба-рацьба Бога з Д'яблам. Непасрэдна так выглядаюць успаміны пра тое, як "закрылі (забаранілі) веру":

...як зайшла тая савецка ўласціць, то яны крыжы пілавалі, нішчылі... То камунізм быў страшны такі, вішністка ў сваіх рэнках трывалаў. I веру былі зулільне скасавалі... Оні як пышыши, як касыёльны, ксенжы ўярмілі; вы-возілі, судзілі, па дзесенчы ляг-

аб усім патроху

НЕ ТБМ ЗА КАМЭРЦЮ, ДЫК КАМЭРЦЯ ЗА ТБМ

Адзін мой сябар увесну неяк купіў на Румянцева, 13 книжку зь біблейнымі паданнямі для дзяцей за мільён рублёў, а назаўтра пабачыў акурат гэтык ж ксэнхажку на сядзібе БНФ, толькі цана яе была меншай удвая. Дык я не зьдзівіўся, калі пабачыў на Румянцева, 13 у продажу налекі "Абаронім наш край", што ў прынцыпе вісяць на многіх сценках задарма. У сядзібе ж ТБМ яны каштуюць 350 рублеў. Беларуска-расейскі слоўнік Некрашэвіч і Байкова тутака мае цену 2800 рублеў, тады як на сядзібе БНФ - 1540... Паспаліты люд жа, прыхедаўшы з правінцыі ў амаль сяявое для кожнага беларуса месца, знаходзіць там крамку, дык, ня гледзяны на кошты, купляе. Я і сам меркаваў, што названая экспазыцыя належыць ТБМ, і думаў, мо большыя кошты - гэта гроши на нацыянальную культуру. А аказалася, гэта ўсяго толькі прыватная ініцыятыва аднаго панка, а Таварыства Беларускай Мовы - арганізацыя некамэрцыйная і праства дае стол для выставы кніг. Ну што ж, калі ТБМ не ўзлояся за камэрцю, то камэрцыя ўзлялася за ТБМ.

Язапат Змысла, Менск

ДУБАМ НЯМА ПЕРАВОДУ

Улюбёнаю справаю рэдактара "Советской Белоруссии" застасца напісаныне арыгінальных загалоўкаў. У тым, што яны сапрады арыгінальныя, можаце пераканацца (усе прыклады - з нумару за 21 верасня): "За дрэвьями - лес", "И дольше века длится день", "Карта мира расширяется" (пад рубрикай "Афіцыйна" пра ўрэчэньне даверчых лістоў амбасадарамі Тайянды ды Зымбабве, а ніжэй у той жа рубрыцы - указ пра выбары 17 сінення ў селішчы Баравуха на Віцебшчыне, і ўсё разам у адзінай рамцы). Пракамінтаваць гэты лес дрэваў можна толькі яшчэ наступным загалоўкам з таго ж нумару "СБ": "Дубам нет перевода".

А праз фота на першай старонцы дасталося ўжо самому Лукашэнку. Уявіце: вялізныя чырвоныя літary "СБ", пад імі рубрыка "На контроле у презідента", а ніжэй фатаграфія цялятніцы, якая корміць цяля малаком з нейкай пляшки. Ды подпіс пад фота: "Пора учыть урокі!"

Вой-вой-вой, "СБ" заклікае сваёго ўладальніка вярнуцца ў жывелагадоўлю!

Косьця Пернік, Менск

АФІЦЫЁЗ

12 верасня ў Доме літаратора адбылася вечарына, прысьвеченая залатому юбілею паэзіі Галіны Каржанеўскай, а заадно і звязанню ў новай кніжкі "Асенны мёд". Імпрэза мела выгляд адкрытага юрку, плян якога склала сама юбілярка. "Адказы ля дошкі" Ніла Гілевіча, Алексі Пісъмянкава ды Навумса Гальпяровіча былі багатыя на кампліменты. Сп.Гілевіч паставіў Галіну Каржанеўскую ў адзін шэраг з Эўфрасіннай Полацкай ды Ларысай Геніуш, а Пісъмянкоў урачыста паабяцаў юбіляркы павысіць ганарар за кожны надрукаваны ў "ЛіМе" артыкул. Вершы на вечарыне амаль не гучалі, затое спн.Галіна праспілава на сцене ў кампаніі сяброў маладосці: "Раз ды разок - чок-чок - чарачка ходзіць кружочкам".

Паэзія, пісменніца і "драматургес" (так яе назвалі прыхільнікі таленту) у сваім сценары не прадугледзела, бадай, толькі словаў сп. Глушакова, намесьніка старшыні Дзяржкамітэту

65 ДАЛЯРАЎ У ДЗЕНЬ

У кожнага чалавека ёсьць мара, нават калі чалавек гэты - дзяржаўны чыноўнік. Некаторыя, напрыклад, з маленства мараць на свае вочы пабачыць Аўстралію... Абaryгены, эўрапіты, кенгуру...

З савецкім часам гэткая мара мусіла мairy і заставацца, бо "жалезная заслонка" была хоць і нябачная, але ж непераадольная. Іншая справа зараз. Набывай візу, купляй квіток і едзь сабе па ўсім сьвete, хоць бы ў ту самую Аўстралію. Але ж гроши, халера на іх. Хоць і плюція нашым чыноўнікам своечасова і не па 20-30 даліараў, як іншым, але ж усё роўна з гэтым заробкам далей Гомеля не заедзеш. А трэба ж яшчэ і памерсраў набыць, ідучы на селектарную нараду, і мыла лішні кавалак, каб поўтym пазмывала памы, што там на галаву выльюць.

Нічога чыноўніку не застаецца, як толькі скарыстацца з палачкі-выручалачкі, якая мае выгляд службовага крэсла. Напрыклад, упіца ў склад дэлегаціі спартоўца, што накіруўваўца на Алімпіяду. Але гэта толькі палова справы, да абарыгены абарыгенамі, а швэндаца па той Аўстраліі зь беларускім "зайдзіцам" ў кішэні надаць ж сумна.

І тут ізоўні прыходзіць на дапамогу крэславыручалочка. І зъўляеца на сьвет пастанова Міністэрства фінансаў па павелічэнні нормаў камандзіровачных выдаткаў у Сыднэі да 65 амэрыканскіх даліараў (замест ранейшых 40), прычым гэта норма цяпер вышэйшая за ўсё астатнія.

Паспрабуйце растлумачыць вясковаму трактарысту, маладой настаўніцы альбо раённому лекару, што, аказваецца, можна атрымліваць па 65 даліараў у дзень. Бясядо, што зь першага разу нічога не атрымаецца.

"I have a dream", як той казаў...

Сынэй Эўкаліптаў, Менск

TV S PRIVYETOM

Ларыса Грын'ко з АТН не пабаялася зрабіць рэпартаж пра паездку Лукашэнкі ў Воршу падаруску, хоць існуе адмысловы загад Чыкіна толькі па-расейску паведамляць пра боса (між іншым, цудоўнае азначэнне для Лукашэнкі - "бос", калі маецца на ўвaze ягонае кіраванне дзяржаваю, а яшчэ "гол", калі казаць аб прэзыдэнцстве ў нацыянальным алімпійскім камітэце).

Працягвае ціснунь на вусы бішану расейшчыну з Сыднэю. Часта яна ўжо гучыць з нібыта ангельскім акцэнтам: "Прівіет, Belarus!" Уразіў чарговы "шыдзеў" Юр'я Азаронка. Зь першай сэрыі стала вядома, што гомасексуалісты - гэта нацыяналісты, і наадварот, прычым у ітэае кола ўхадзяць, паводле Азярвонка, Аляксандар Фядута і Мікалай Статкевіч. А яшчэ яны ўсе любяць Гітлера ды сявятуюць 8 верасня "нейкую даўно забытую бітву", хоць павінны ў гэты дзень адзначаць пачатак бліకады Ленінграду і ўгідкі бітвы Кулікоўске, дзе "мы, славяне, пабілі ўсялякую нечышць" (трэба будзе ўзяць пра гэта камэнтар у Урала Рамдракавіча Латыпава).

Зыміцер Каліярадзкі, Менск

Зъяніліся кошты на платныя прыватныя абвесткі:

- да 20 словаў (тэксты модуль) - 99 руб.
- звыш 20 словаў (тэксты модуль) - 126 руб.
- аформленая абвестка - 60 руб. за кв.см.
- аформленая абвестка - памерам больш за 24 кв.см. з улікам кошту арыгінальных макетаў - ад 81 руб. за 1 кв.см.

За абвесткі пра сямейныя падзеі - зыніжка.

Абвесткі палітычнага характару і ад грамадзкіх арганізацій мусіць аплочвацца паводле рэкламных расцэнак для камэрцыйных абвестак.

Каб замовіць платную прыватную абвестку, трэба пералічыць гроши пра пошту прадаводам на разліковы рахунак: рэдакцыя газеты «Наша Ніва», р/р 3012213050010, Ленінскае аддз. ААТ «Белбізнесбанк» г. Менск, код 763.

На зваротным баку бліянку паштовага прадаводу ў скрыні «Для пісьмовых паведамленняў» запісваецца дакладна й чытэльна тэкст абвесткі, телефон для сувязі і абавязкова дадаецца сказ: «За рэкламныя паслугі».

КУПОН БЯСПЛАТНАЙ ПРЫВАТНОЙ АБВЕСТКІ

Запоўніце гэты купон, і мы надрукуем Вашу абвестку (на больш за 15 словаў) бясплатна. 220050, Менск, а/с 537

Тэкст _____

Імя і прозвішча _____

Адрес, тэлефон _____

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ВАГОНЧЫК

Куплю кунг альбо вагончык сабе на лецішча. Т.: 216-57-52, Кастусь

ВІТАНЫ

Вальдамару і Тацяна Шаховіч! Вацлаве Хведар! Дзень Настаніка хутка! Віншую і зычым посыхе ўсялякіх! Святы-аднадумцы

Дараўя мама і тата! Віншую з Днём настаніка! Моцнага здраўя і вялікага щасці! Ваши сыны і навесткі

Дараўя жоначка! Віншую з надыходзячым Днём настаніка! Здароўя, каханыня, посыхе. Твой муж-настанікі

Андрус, віншую з народзінамі!!! Твае Сярхук, Вітас ды Віктар

Сп. Назарука віншую з 20-годзідззем. Жадаю табе, здайка, прафіцыту па жыцці. Спн. Дарашкевіч

Дранччика! Менавіта за тваю памылку ў ДНК я цябе ў люблю. "Сама такая" з Горадні

ГАТАВАЛЬНЯ

Гатавальня новую (прылады металічныя) нядорага прададу. Т.: 220089, Менск-89

ГОСЦІЦА

Фальклёр-тэатар "Госціца" аб'яўляе набор артыстаў-вакалістаў, моладзі з музычнай адукцыяй усыеўную групу. Т.: 239-68-63

Фальклёр-тэатар "Госціца" аб'яўляе набор артыстаў-балету, моладзі з харэографічнай і спартовай падрыхтоўкай. Т.: 239-68-63

ГРУЗАЛЕРАВОЗКІ

Šukau камп'янона ў halinie hruzapieravozak. Т.: 219-30-50, Aleš

ДЗІЦАЧНЫ ЛОЖAK

Прадад 2-ярусны ложак дзіцячы. Т.: 239-07-88

КАНТАКТЫ

Чытак "Наша Ніва" хоча пазнамёцца з чытакай да 25 гадоў. Менск-53, а/с 268

Bearusians of Australia! Shall I be able to see a white-red-white flag on TV during the translation of the Olympics? Siarzuk Kasciučikovič

В. Шыну. Прачытаў адзін сабака Ваш адказ і заскуголіў. А Граждан нічога не сказаў: ен быў вельмі выхаваны. Aleks

Ваюшына Таня, усё будзе файна, ты выздароўлівай. Прыйдзі да ягоўні: Мы даўно на бачыліся. Таіса Клепікава Гэй, ліцэйцы, падтрымай "Ліцэйку" 29 верасня а 19-й па Тэатры юнага гледача!

Сп. Супрановіч! Ці яна сорамна рассылаць па ўсёй Беларусі бракаваны CD упакоўкі?

Шкілы, ліцэйцы, гімназісты Гарадзенскічы! Калі хоцець выпускаць сваю газетку на беларускай мове, лістуціе: 230009, Гародня, а/с 30, "Ліцэйлюс", yunela@mail.ru

Спадару Анатоль з Віцебску! Згубіў Ваш адрес. Адгукніцеся! Віталі Станішэўскі

Окрыўсу. Хто можа - піша, хто не можа — шукае памылкі ў іншых. Старыкевіч

Кнігі, пэрэдэдкі

Куплю "Энцыклапедыю літаратуры і мастацтва Беларусі", томы 1-3 і 5. Т.: 283-27-34

Прадад танна часопісы (60-70-80 гг.) "Юность", "Рабочая Смена", "Ровеснік", "Юны натуралист", "Наука и жыцьці" ды інш. Т.: 221-21-81

Куплю 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 6